

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filosofie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Historie spolku Vltavan Davle

History of club Vltavan Davle

Lucie Benýšková

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Jan Županič, Ph. D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: B NJ - ZSV

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Historie spolku Vltavan Davle potvrzují, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzují, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 18. dubna 2021

V prvé řadě bych ráda poděkovala prof. PhDr. Janu Županičovi, Ph.D. za odborné rady a připomínky k bakalářské práci. Dále bych ráda poděkovala předsedovi spolku Vltavan Davle Ing. Josefovi Bílkovi za ochotu a poskytnutí materiálů ze spolkového muzea. V neposlední řadě děkuji své rodině, která mě během psaní práce podporovala.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se věnuje historii spolku Vltavan Davle od jeho založení až po současnost. Snaží se čtenáři ukázat ucelený pohled na spolkový život, který není omezen pouze na historické události 19. až 21. století, které ovlivňovaly činnost spolku, ale mapuje i sociální dopad na obyvatele Davle. Cílem práce je seznámit čtenáře s vývojem davelského spolku na základě historického kontextu v městysi Davle.

KLÍČOVÁ SLOVA

Vltavan, Davle, spolek, vorařství

ABSTRACT

This bachelor thesis is devoted to history of the Vltavan Davle club from his establishing to modern days. It tries to show the reader a comprehensive view on life in the club. It is not limited to historical events of the 19th to 20th century, which affected club's activities, but also maps the social impact on citizens of Davle. The aim of the thesis is to inform the reader about the evolution of Davle's club in connection to the historical context of the municipality of Davle.

KEYWORDS

Vltavan, Davle, club, timber rafting

OBSAH

1	Úvod	6
2	Městys Davle ve světle kronikářských záznamů	8
3	Historie voroplavby na řece Vltavě	14
3.1	Davelští plavci a šífaři	16
4	Spolek Vltavan Praha	20
4.1	Vltavan Štěchovice	22
4.2	Vltavan Purkarec	22
4.3	Vltavan Čechy	23
5	Vltavan Davle	24
5.1	Založení spolku a jeho počátek	24
5.2	Hymna spolku Vltavan Davle	25
5.3	První světová válka	27
5.4	Vltavané za první republiky	28
5.5	Období druhé světové války a třetí republiky	29
5.6	Snaha o zachování spolku v rané fázi komunistického režimu ČSR	31
5.7	Šedesátá léta a období normalizace	33
5.8	Spolková činnost po roce 1989	37
5.9	Aktivity spolku ve 21. století	39
6	Závěr	43
7	Seznam použitých informačních zdrojů	45

1 Úvod

Hlavním cílem bakalářské práce je zmapovat historický vývoj původního plaveckého spolku Vltavan Davle a nahlédnout do jeho činnosti od samotného založení až po současnost. Jelikož neexistuje příliš oficiálních publikací, které by se spolku Vltavan Davle věnovaly, kladu si za cíl přinést ucelený pohled na vltavanský spolek a zároveň také dokázat jeho pozitivní a významnou roli v městysi Davle.

Téma bakalářské práce jsem si vybrala především díky tomu, že mám k Davli osobní vztah. Pochází odtud moje rodina z matčiny strany a strávila jsem zde mnoho času. V prvním ročníku mého studia na Pedagogické fakultě UK jsem v rámci předmětu Dějepis v kontextu společenských věd měla možnost zpracovat rodokmen své rodiny. Společně s mojí babičkou jsme se dopátraly až k předkům do 17. století, přičemž jsme zjistily, že mnohým z nich řeka Vltava poskytovala obživu. Nejvíce mě zaujal život otce mé babičky, Josefa Mlejnského, který pracoval jako vorař a byl členem spolku Vltavan Davle. Spolku, kterému jsem nevěnovala dosud větší pozornost, ač jsem při jeho 105. výročí kráčela jako dítě ve slavnostním průvodu.

Jaké byly důvody k založení spolku? Jaké je jeho hlavní poslání? Za jakých okolností vznikl? Změnila se činnost spolku během svého trvání? Jak ovlivnily dobové události fungování Vltavanu Davle? Jaký má sociální dopad na obyvatele Davle? A kdo se významně zasloužil o rozvoj spolku? To jsou hlavní otázky, na které by měla nalézt odpověď tato práce.

V prvé řadě považuji za důležité seznámit čtenáře s popisem městyse Davle a nastínit jeho historický kontext, proto první kapitolu věnuji Davli, přičemž historický vývoj obohatím o informace získané z místní kroniky. Ještě předtím než se začnu věnovat samotnému spolku Vltavanu, bych chtěla jednu kapitolu věnovat vorařskému povolání. V této části práce objasním, jak se toto plavecké odvětví vyvíjelo od počátku až do svého zániku a to jak na řece Vltavě od Šumavy až po Podskalí, tak i konkrétně v Davli, kde budu vycházet z dochovaných pamětí samotných plavců, kteří již nejsou mezi námi. Právě dřina a případné neštěstí vorařů byl hlavní impuls k založení spolku Vltavan. Původní sociální záměr spolku Vltavan vznikl v pražském Podskalí, a proto se zaměřím jak na první vltavanský spolek, tak i stručně popíšu další plavecké spolky, které vznikly na řece Vltavě a jejichž názvy ze jména této řeky vychází. Kdo jsou vltavané, kteří dodnes ve svých

svérázných krojích zdobí pražskou náplavku, náměstí mnoha obcí, ale mají i přesah za hranice naší republiky? Na tuto otázku nalezneme nespočet odpovědí v hlavní části práce, která se věnuje spolku Vltavan Davle.

Je důležité zmínit, že tato práce vznikala v době pandemie, kdy byly uzavřené školy, knihovny a archivy, což značně komplikovalo historické bádání. Pevně věřím, že tato skutečnost zásadně neovlivňuje kvalitu práce. Také věřím a doufám, že práce bude přínosná pro popularizaci spolku Vltavan a objasní čtenářům, proč je důležité pečovat o tradice.

2 Městys Davle ve světle kronikářských záznamů

Městys Davle se nachází cca 22 km jižně od hlavního města Prahy v okrese Praha - západ. Leží na soutoku řek Sázavy a Vltavy, nedaleko od geometrického středu Čech, za který je považován vrch Ďábel. Z hlediska krajského členění České republiky náleží měštys do správy Středočeského kraje. Podle oficiálního sčítání lidu počet obyvatel k 1. 1. 2020 dosahuje 1765 lidí a průměrný věk obyvatelstva činí 40 let.¹ Je patrné, že tento počet se v letních měsících zvyšuje, jelikož Davle patří mezi vyhledávanou destinaci rekreatantů, kteří zde vlastní chaty a chalupy. Svoji polohou patří k oblíbenému cíli turistů a cyklistů. V blízkosti Davle vedou Posázavská a Povltavská stezka. Mezi nejznámější pamětihodnosti patří zřícenina kláštera sv. Jana Křtitele na Ostrově, který patří mezi nejstarší mužské kláštery v Čechách, kostel sv. Kiliána a novobarokní kaple Navštívení Panny Marie.

Davle je na velmi dobré úrovni s občanskou vybaveností. Součástí městyse je mateřská, základní a základní umělecké škola, zdravotnické zařízení, pošta, lékárna, dům s pečovatelskou službou, knihovna, společenský sál, dvě hasičské zbrojnice, základna záchranné služby, sportovní centrum a několik obchodů. Pro okolní obce slouží Davle jako důležité centrum služeb a volnočasových aktivit. Současným starostou městyse je Mgr. Jiří Prokůpek.

Městys Davle se skládá ze dvou katastrálních území a dělí se na tři části: Davle I se nachází na levém břehu Vltavy, jejíž součástí je vyvýšená část obce osada Račany a Svatý Kilián nacházející se v jižní části obce. K této hlavní části Davle patří také na pravém břehu Vltavy chatová osada Libřice. Levý a pravý břeh spojuje Starý davelský most, postavený v roce 1905. Davle II - Sázava je část obce, která je od roku 1992 propojena Mostem Vltavanů z ulice K Pivovaru do ulice Jílovská.² Nachází se tedy na pravém břehu Vltavy a Sázavy. Davle III - Sloup, který se nachází na levém břehu Vltavy na kopci západně od Račan. Davle sousedí jižně se Štěchovicemi a Hradišťkem, západně s Hvozdnicí a Klíncem,

¹ Počet obyvatel v obcích - k 1.1.2020 | ČSÚ. Český statistický úřad / ČSÚ [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112019>

² Jitka Veverková, František Dolejší, Eduard Slanec, Irena Bílková, *115 let Vltavana Davle 1897 – 2012*, Davle 2012, s. 45

východně se samostatným katastrálním územím Sázava u Petrova s obcí Oleško, severně sousedí s Měchenicemi.³

*

První zmínka o Davli je datována k roku 999, kdy se podle zakládací listiny kníže Boleslav II rozhodl založit benediktinský klášter sv. Jana Křtitele. Klášter byl třetím klášteřem v Čechách a byl postaven ze dřeva. První opat se jmenoval Lambert a pod svým vedením povolal do kláštera řeholníky z Dolního Altaichu v Bavorsku. Klášter měl úspěch u českých knížat, a proto získal mnoho vsí a pozemků. Po požáru v roce 1137 byl dřevěný klášter přestavěn na kamenný. Davle a její okolí nebyla pravděpodobně kromě kláštera hustě osídlená. Několik osad se nacházelo kolem Zahořanského potoka, ale jinak podmínky pro osídlení nebyly v té době ideální. Vystavěním kláštera chtěl kníže Boleslav II podpořit kolonizaci lesů, jelikož zabraňovaly propojení mezi středočeskou sídlištní oblastí a jižními Čechami. Mezi roky 999 - 1278 se klášter těšil velkému rozšíření. V těchto letech bylo klášteru postupně darováno mnoho vesnic ze středních Čech. Klášteru se dařilo až do roku 1137, kdy byl zpusťošěn vzniklým požárem. V roce 1278 došlo vpádu Braniborů do Čech, a v důsledku této události byli mniši vyhnáni z kláštera, načež byl klášter poškozěn.⁴

V roce 1310 se v bule papeže Klimenta píše o Davli jako o oppidu - o městysi s názvem Dawel. Ve středověku Davle fungovala jako tržní městečko, přičemž její význam vyplynul především z polohy místa u důležitých vodních cest.⁵ Na levém břehu Vltavy naproti ostrovskému klášteru byl vystavěn farní kostel sv. Kiliána, jehož existence je poprvé zmíněna v registru papežských desátků v roce 1352.⁶

Během husitských válek v roce 1420 byl ostrovský klášter zcela zničen a nepodařilo se jej obnovit. Opati z kláštera se poté s nadějí návratu přesídlili do kláštera sv. Jana pod Skalou.⁷ Po dlouhých letech v roce 1457 se mniši vrátili do zničeného kláštera a král Ladislav vydal tzv. mocný list, na kterém stálo, že je Davle opět přidána ke klášteru.

³ Městys Davle. *Úvodní stránka Městys Davle* [online]. Copyright © Copyright 2021 Městys Davle [cit. 12.02.2021]

⁴ Karel Vančura, *Davle u Prahy: minulost a současnost*, Davle: obecní úřad 1999, s. 23 - 28

⁵ Jan Novák, *Historie a současnost Davle*, Davle 1975, s. 5

⁶ František Hansl, *Smíchovsko a Zbraslavsko*, Praha 1899, s. 205

⁷ Emanuel Poche, *Umělecké památky Čech I.*, Praha: Academia 1982, s. 246

V 16. století dostal opat Štěpán královské povolení, které mu umožnilo klášter znovu postavit. V roce 1501 opat povolil stavbu mlýna na Ostrově naproti kostelu sv. Kiliána. Roku 1530 opat Jan V. propustil ostrov k zápisnému držení Petru Vorovskému. V následujících stoletích zbyly z kláštera zříceniny, které byly postupně poničeny povodněmi a také Ostrov měnil své majitele, přičemž jako poslední majitel kláštera je zapsán říšský hrabě Bedřich z Westphalenu, který pozemek kláštera zakoupil v roce 1891.⁸

Z roku 1665 se dochovala „*kruhovitá pečeť o průměru 46 mm zdobená na vnějším okraji vavřínovým věnečkem. V kartuši ve vnitřním kruhu je uťatá hlava svatého Jana Křtitele ležící na míse, s aureolou kolem*“.⁹ Nápis na pečetě zní: „Peczet obce mestiz Davle podanich kláštera. s. Jana w skale. Z této pečetě vznikl oficiální znak městyse Davle, kde je vyobrazena ležící hlava sv. Jana Křtitele ve zlaté míse, která je ozářena zlatými paprsky na červeném pozadí ve tvaru štítu.“¹⁰

V letech 1713 a 1771 postihla Čechy morová epidemie. V těchto letech sloužil ostrov jako rozsáhlé pohřebiště obětí moru. K úplnému zrušení kláštera došlo v roce 1785, kdy se Davle společně s osadou u sv. Kiliána dostala pod správu královské komory.¹¹

Hlavním způsobem obživy bylo pro obyvatele Davle zemědělství, rybářství, chov dobytka, kovářství a hrnčířství. Rozvoj těchto řemesel dokazují vykopávky na Ostrově a na Sekance. Davle je významně spojena s voroplavbou a plavbou dřeva po Vltavě a Sázavě. V roce 1774 zavedla Marie Terezie povinnou školní docházku. O 4 roky později vznikla při faře ve sv. Kiliánu první davelská škola. Později v roce 1816 byla vystavěna samostatná budova školy na místě dnešního úřadu.¹²

V 19. století došlo k velkému rozvoji obce a spolkového života. V roce 1869 byl zřízen poštovní úřad a v roce 1895 začal ordinovat první lékař v Davli. Pro židovské věřící se v roce 1877 postavila na místě bývalé hrnčířny synagoga, která svému účelu sloužila do začátku druhé světové války. Následně se zlepšila infrastruktura a propojenost k hlavnímu městu Praha. V roce 1900 byla do Davle zavedena železniční doprava, což otevřelo

⁸ Josef Liška, *Popis a stručný nástin dějinný městyse Davle*, Praha 1898. s. 16

⁹ Karel Vančura, *Davle u Prahy: Minulost a současnost*, Davle: obecní úřad 1999, s.134

¹⁰ Josef Liška, *Popis a stručný nástin dějinný městyse Davle*, s. 17

¹¹ Miroslav Richter, *Hradištko u Davle, městečko Ostrovského kláštera*, Praha: Academia 1982, s. 235

¹² Karel Vančura, *Davle u Prahy: Minulost a současnost*, s. 48

obyvatelům Davle a okolí nové pracovní příležitosti. V dalších letech byla významnou událostí stavba mostu přes Vltavu s ocelovou konstrukcí, který byl slavnostně otevřen 3. září 1905.¹³

Během první světové války padlo 52 davelských mužů, na jejich památku byl odhalen v roce 1920 pomník před školou.¹⁴ Nejen první světová válka, ale i rok 1917 představoval pro obyvatelstvo značné strádání a hlad. Na úbytku obyvatel se podílela také epidemie španělské chřipky.¹⁵

Po vyhlášení samostatného československého státu došlo ke vzniku nových živností, obchodů a služeb. Od roku 1918 byl starý sál v budově původního pivovaru využíván k sokolskému cvičení, o deset let později zde byl umístěn biograf, kde se promítaly filmy, ale také se zde pořádala různá představení pro dospělé a děti nebo zde působily divadelní a ochotnické kroužky.¹⁶ V roce 1919 založil obecní úřad ve svých prostorách knihovnu. Po dlouhém plánování došlo k první elektrizaci obce 22. prosince 1927 a 26. srpna 1938 byl dostavěn vodovod s věžovým vodojemem na Račanech, což výrazně přispělo ke zkvalitnění a dostupnosti pitné vody v obci.¹⁷

15. března 1939 bylo německou armádou obsazeno celé území republiky kromě Slovenska a Podkarpatské Rusi. Tato zrada se dotkla všech Čechů, načež se během následujících let šířila nenávist vůči německému národu i v této obci. V roce 1940 postihla Davli další katastrofální povodeň, která zničila silnici a hřbitov. V roce 1941 musela být na žádost okupantů odevzdána kronika do zemského archivu a byla vrácena až v září 1946, kdy nový kronikář dopsal chybějící roky, které by popisovaly událost druhé světové války:

„Čtenáři bylo divné, že dřívější kronikář na str. 196, 197 a 206 mohl psátí takovým způsobem, tzv. Protektorát byl pro náš národ štěstím. V hloubi své duše byl předchůdce můj upřímný Čech a nijakým obdivovatelem nepřátelského národa německého. Omlouvám jeho psaní jednak stářím a jednak strachem, že budou Němci jeho psaní v kronice číst. Byť jeho syn také vyšetřován gestapem. Jest to jen omluva na vysvětlenou, že smýšlení obyvatelstva

¹³ Jan Novák, *Historie a současnost Davle*, Davle 1975, s. 7

¹⁴ Při sčítání lidu v roce 1910 měla Davle 1218 obyvatel a 179 domů.

¹⁵ Karel Vančura, *Davle u Prahy: Minulost a současnost*, Davle: obecní úřad 1999, s. 87

¹⁶ *Paměti městyse Davle 1914 – 1956*, s. 205

¹⁷ Karel Vančura, *Davle u Prahy: Minulost a současnost*, s. 70 - 71

davelského se neztotožňovalo s psaním kronikáře - naopak - obyvatelstvo Davle bylo silně odbojného smýšlení i jednání.“

Z důvodu změny školních osnov se za protektorátu musel povinně vyučovat německý jazyk a některé knihy a pasáže českých dějin byly zakázány. Na počátku druhé světové války došlo k vystěhování školy, jelikož sloužila jako kasárna pro příslušníky jednotky SS, kteří během války ničili vybavení školy, zabavovali majetek občanům a vystěhovali je z jejich příbytků. Odhadovaná škoda, kterou Němci způsobili obci za okupace činila 668 232 Kčs (podle odhadu v roce 1946). Území od sousedního Hradišťka až po Sedlčany se přeměnilo na cvičiště SS a koncentrační tábor.¹⁸ Během války přišlo mnoho občanů Davle o život a 16 občanů bylo odvečeno do koncentračních táborů. Jména obětí druhé světové války jsou vyryta na kamenné desce na pomníku padlých z první světové války a nad jmény je psáno: „*Abychom my žili, za svobodu vlasti život položili*“. Most přes Vltavu byl ke konci války podminován, ale naštěstí bylo zabráněno výbuchu. 9. května 1945 byla Praha osvobozena, o dva dny později projížděla Davlí osvoboditelská Rudá armáda a obyvatelé Davle i okolí ji nadšeně vítali:

„Dne 11. května jsme uvítali v Davli slavnou rudou armádu s kyticemi rozkvetlého šeríku znovu s hudbou, která potom před restaurací U Bendů po celý den vyhrávala. Měli jsme radost z osvobození, radost ze života. Po slavnostních chvílích začala denní práce, všední starosti o záležitosti občanů, o rozvoj obce a o plnění revolučních úkolů. Pracující lid, poslanci národních výborů a jeho komisí se učili spravovat a řídit své záležitosti a přitom uskutečňovali a naplňovali cíl revoluce: budovali obce, zakládali jednotná zemědělská družstva, vytvářeli nový společenský řád - socialismus.“¹⁹

Po komunistickém převratu v roce 1948 došlo k reorganizaci Národního výboru v Davli, přičemž původní členové byli odvoláni a součástí výboru byla mimo jiné i nově vzniklá rolnická komise. Místní národní výbor se po válce snažil o rozkvět obce, a to i prostřednictvím plánovaného hospodářství, tzv. pětiletok. V těchto letech docházelo především k rozvoji zemědělství v obci a výstavbě nových zemědělských objektů, v roce 1950 místní výbor založil JZD v osadě Sloup. V letech 1948 – 1982 kroniky městyse Davle

¹⁸ *Paměti městyse Davle 1914 – 1956*, s. 207 - 226

¹⁹ Jan Novák, *Historie a současnost Davle*, Davle 1975, s. 8 - 10

odkazují na každoroční plnění hospodářských plánů a kulturní události spojené se socialismem. V roce 1954 se po únorovém vládním převratu přestal používat status městyse.

V roce 1960 se od Davle odpojila osada Měchenice a stala se samostatnou obcí. V roce 1968 se v Davli začal natáčet film americké produkce „Most u Remagenu“, jelikož davelský most svým vzhledem připomínal Ludendorffův most, který se nacházel u německého městečka Remagen.²⁰ Davle nejen železným mostem, ale i svojí strání na levém břehu Vltavy byla ideálním místem pro natáčení. Snahu produkce přiblížit se historickým událostem a lokaci, dokazoval zvednutý most o 3 metry a vyhloubený tunel na pravém břehu Vltavy, do kterého zajížděla z mostu lokomotiva. Na levém břehu Vltavy byly provizorně postaveny 2 věže na začátku mostu a na strání kostel, jehož dochovaná betonová základnová konstrukce se dodnes nachází nad bývalým lomem. Ve filmu si zahrál i komparz složený z obyvatel Davle. Dne 21. srpna 1968 došlo k invazi vojsk Varšavské smlouvy na území Československa. Kvůli okupaci se muselo natáčení nečekaně přerušit a film byl nakonec částečně dokončen v Itálii.²¹

Po roce 1970 docházelo k výstavbě nových budov a zlepšení občanské vybavenosti obce. Nezbytnou změnou byla výstavba nových bytových jednotek vedle ulice „Nad Soutokem“, výstavba nákupního střediska, smuteční obřadní síň a vylepšení infrastruktury v obci. Po Sametové revoluci v roce 1989 došlo k rozvoji drobného podnikání. V roce 1991 zahájili své podnikání: František Dolejší – Řeznictví a uzenářství, Zdeněk Švejda – Bistro Soutok, Marie Borovičková – Prodejna s ovocem a zeleninou, Alena Dufková – Kadeřnictví a holičství a několik dalších osob, které začaly nabízet své služby. V roce 2007 Poslanecká sněmovna, Senát a prezident České republiky schválili novelu zákona o obcích. Nový zákon vymezil používání čtyř názvů obcí – obec, městys, město a statutární město. O titul městyse zažádal starosta Ing. Jiří Prokůpek v roce 2007, jeho žádost byla 11. března 2008 schválena a od té doby Davle používá opět titul městys.²²

²⁰ Ludendorffův most vedl přes řeku Rýn a nacházel se mezi městem Remagen a Erpel ve spolkové zemi Porýní-Falc. V závěrečné fázi 2. světové války most sloužil jako hlavní přechodný bod americké armády do nitra německé říše. Vedení Wehrmachtu chtělo akci přerušit a plánovalo most vyhodit do povětří. 7. března 1945 němci odpálili most, ale most byl pouze poškozen a během 24 hodin překročilo Rýn východním směrem 8 000 vojáků.

²¹ Petr Vokáč, *Nevyjasněné záhady: Po stopách záhad*, Třebíč: Tempo 2005, str. 38 – 42

²² TITUL MĚSTYS Městys Davle. *Úvodní stránka Městys Davle* [online]. Copyright © Copyright 2021 Městys Davle [cit. 24.03.2021]. Dostupné z: <https://mestysdavle.cz/mestys-davle/titul-mestys/>

3 Historie voroplavby na řece Vltavě

V této kapitole bych chtěla stručně nastínit historii voroplavby na řece Vltavě, přičemž druhá část kapitoly se věnuje davelským vorařům, kteří vytvořili v 19. století podhoubí pro vznik spolku Vltavan Davle. Plavení dříví na českých řekách patří bezesporu k tradičním povoláním. Jeho tradice sahá až do hluboké minulosti. Řeka Vltava poskytovala ideální podmínky pro plavbu dřeva, jelikož v její blízkosti se nacházely lesy s kvalitním dřevem. Vory se zbožím obvykle doplouvaly do Prahy, která sloužila jako hlavní obchodní centrum Čech a Vltava svým napojením na řeku Labe představovala později lukrativní dopravní cestu do Německa.

Plavení dřeva na řece Vltavě dokazuje nejstarší dokument v podobě zakládací listiny Břevnovského kláštera benediktinů o mlýnech a jezerech na Vltavě z roku 992. Z této doby není zřejmé, zda se jednalo o kmeny svázané do vorových tabulí. Teprve Privilegium Jana Lucemburského vydané 28. dubna 1316 informuje o voroplavbě, která byla v té době v rozkvětu. Dalším důležitým dokumentem, jenž dokazuje rozmach plavení dřeva na řece Vltavě, je nařízení Karla IV. o jezerech a clech. Karel IV. podpořil také plavbu tím, že zrušil velký počet celnic na řece Vltavě, ve kterých se vybíraly poplatky. I přestože plavba byla kvůli množství balvanů a nevyzpytatelnosti řeky nebezpečná, představovala již v 16. století nejlevnější způsob dopravy. V roce 1575 se stala plavba svobodným povoláním, načež ho mohl vykonávat téměř kdokoliv, kdo byl fyzicky zdatný. Právě fyzická zdatnost posádky často určovala úspěch celé plavby.²³ Na řece se převáželo nejen dřevo, ale i další potřebné suroviny. Hlavní komoditou převáženou na řece Vltavě se pro habsburské panovníky stala rakouská sůl. Často se ale dělo, že se sůl dostala do styku s vodou, a proto docházelo k větším ztrátám zboží. Pro rychlejší a bezpečnější splutí řeky upravili v roce 1547 řečiště Vltavy tak, aby bylo splavné i pro lodě. Nejnebezpečnější úsek Vltavy se po staletí nacházel mezi Slapy a Štěchovicemi, kde řeka protékala hlubokým skalnatým údolím. Po úpravě toku během třicetileté války, zde byl vztyčen pískovcový sloup připomínající památku Ferdinanda III. V roce 1721 poblíž sloupu postavili barokní sochu sv. Jana Nepomuckého, patrona českých řek a plavců.²⁴ Z těchto časů se nebezpečný úsek Vltavy začal nazývat Svatojanské proudy

²³ František Nedbal, *Historie voroplavby v Čechách na řece Vltavě*, České Budějovice, s. 2

²⁴ Jiří Fröhlich, Radka Velková, *Plavecké historky z voroplavby na Vltavě a Otavě*, Písek 2003, str. 9

a stalo se zvykem, že voraři, kteří připlouvali ke Svatojanským proudům, poklekli před sochou sv. Jana Nepomuckého a pokřižovali se, aby jejich plavba dobře dopadla.²⁵ Při plavbě Horním Slapem se totiž mnoho vorů zničilo a stovky plavců zde utonuly. V roce 1772 Marie Terezie vydala patent o vodních mýtech a tarifech, díky čemuž se zrušily skoro všechny poplatky na českých řekách.²⁶

V 19. století na řece Vltavě působily tři nejznámější firmy, které ovládly voroplavbu v Jižních Čechách – Lanna, Vojtěch Renner a Vincenc Bubeníček.²⁷ Vedle klasických dřevěných vorů se začaly používat velké lodě s podhonem, tzv. šify a „pramice“. Na těchto větších lodích se převážně převážel sypký materiál, jako například písek, který se těžil přímo ze dna Vltavy.²⁸ Podél Vltavy se nacházelo mnoho lomů, kde se těžil kámen, který dokázaly šify převézt po vodě. Na dlouhé nákladní lodi, šify, se nacházela vzadu menší kajuta, uprostřed stěžeň a loď obvykle obsluhovala posádka složená ze 4 fyzicky zdatných mužů. Další 15 metrů dlouhá a široká loď, na které se dopravoval materiál, se přezdívala jako „pramice“. Na této lodi se obvykle nevyskytovala kajuta a stěžeň, na rozdíl od šify. Nejmenší lodi se říkalo „šenák“ a obsluhovali ji 2 až 3 plavci.²⁹ Na většině lodí se vyskytovala již zmíněná kajuta, kterou voraři nazývali jako „bouda“. V této kajutě se nacházela menší kamna, na kterých si plavci vařili polévku, maso, brambory a kávu. Vodu k vaření si nabírali přímo z řeky.³⁰

Největší vrchol zažívala voroplavba během 18. a 19. století, v této době se začala plavba více soustředit i na horní tok řeky, přičemž hlavním centrem bylo Podskalí v Praze. V roce 1870 zůstala pražská Výtoň jediným místem, kde se platilo clo. V Podskalí dělníci rozvazovali dřevěné vory. Dřevo se dále využívalo buď jako stavební materiál, nebo méně kvalitní kusy dřeva se prodávaly na palivo. Některé vory se plavily po Labi až do přístavu Hamburk v Německu.³¹

²⁵ Soutok, č. 204. Davle: Obecní úřad v Davli, 1992

²⁶ Vladimír Scheufler, *Já jsem plavec od vody: historie jihočeské voroplavby*, České Budějovice 1986, str. 16

²⁷ Jiří Fröhlich, Radka Velková, *Plavecké historky z voroplavby na Vltavě a Otavě*, Písek 2003, str. 9 – 10

²⁸ Velké lodě tzv. šify se začaly na Vltavě objevovat až v 16. století.

²⁹ Karel Vančura, *Davle u Prahy: Minulost a současnost*, Davle: obecní úřad 1999, s. 105

³⁰ František Dolejší, Ladislav Pšenička, Josef Straceny, Václav Štěpánek, Jaroslav Trojan, *100 let Vltavana Davle*, Davle 1997, s. 19

³¹ František Nedbal, *Historie voroplavby v Čechách na řece Vltavě*, České Budějovice, s. 4

Postupný úpadek lodní dopravy se zpravidla datuje k roku 1874, kdy František Josef I. zahájil provoz a rozsáhlé zásobování Prahy po železnici z Českých Budějovic a Rakouska. Poslední oživení zažila voroplavba na konci 19. století, kdy se začal do Prahy intenzivně převážet stavební materiál. „V roce 1912 se po řece přepravilo asi 1300 lodními náklady na 74 000 tun zboží, asi dvojnásobek toho, co se přepravovalo v polovině minulého století.“³²

3.1 Davelští plavci a šífaři

Voroplavba byla nedílnou součástí městečka Davle a jeho okolí díky své poloze u řeky. Davli můžeme právem považovat za plaveckou obec, protože ke konci 19. století poskytovala řeka Vltava zaměstnání téměř 100 občanům Davle. Plavecké řemeslo se často dědilo z generace na generaci, a tak v obci vznikaly celé plavecké rody.³³ Muži, kteří se ucházeli o řízení šífu, museli absolvovat školení a náročnou zkoušku, jež prokazovala znalosti dopravních předpisů a toku řeky. Plavci museli znát všechna místa na řece, doslova každý kámen, který by mohl ohrozit plavbu. Po úspěšném vykonání této zkoušky jim byl vystaven „vrátenský patent“, který dokazoval způsobilost řízení voru nebo lodi.³⁴ V plaveckém prostředí přirozeně vznikl specifický slang a slova, která se běžně používala mezi plavci při plavbě i mimo ni. Oficiálně kompetentní plavci se nazývali jako „vrátní“, popřípadě jako „pantátové“. Za „vrátného“ obvykle označovali nejzkušenějšího plavce, který stál na zádi lodi, nebo u „boudy“. Svým veslem určoval bezpečný směr jízdy, a proto jeho pokyny oceňovali a pečlivě plnili ostatní členové posádky. Obyvatelstvo obce nazývalo místní voraře jako „prameňáci“, což vychází ze slova pramen (název pro dřevěný vor).³⁵

Davelští plavci převáželi materiál celkem na 26 nákladních lodích, tzv. šífech, přičemž 13 lodí patřilo Nekvasilově kruhové cihelně a dalších 13 lodí vlastnili soukromí podnikatelé. Na šífech se dopravovaly všechny potřebné stavební suroviny, které bylo možné těžít v místních podmínkách v okolí řeky, zejména písek, který naplavily řeky Sázava a Vltava. Písek se těžil poblíž kruhové cihelny a kámen v davelském lomu.³⁶ Na vorech a lodích se

³² Karel Vančura, *Davle u Prahy: Minulost a současnost*, Davle: obecní úřad 1999, s. 37

³³ Podle údajů ze sčítání lidu v roce 1890 žilo v Davli celkem 1 089 lidí.

³⁴ František Nedbal, *Historie voroplavby v Čechách na řece Vltavě*, s. 14

³⁵ Jan Novák, *Davelští plavci a šífaři*, Davle 1967, s. 2

³⁶ V Davli se nacházely celkem 3 cihelny. Největší Nekvasilova kruhová cihelna s 60 metrovým komínem byla založena v roce 1893 a zaměstnávala zhruba 50 dělníků. Od roku 1896 vlastnil cihelnu Václav Vojtěch Vančura. Cihelnu poblíž školy vlastnil Liška a třetí jednokomorová cihelna byla pod správou Troníčka.

transportovaly také cihly, stavební i palivové dřevo a tzv. „šmadla“, což byl odpad z rudy s příměsí olova a antimonu.³⁷ Nejčastěji se dovážel písek a další stavební materiál potřebný při výstavbě Prahy. Náklad se obvykle vyložil v Podskalí, nebo na protějším břehu na smíchovské náplavce. Za odvedenou práci dostávali voraři a šífaři poměrně vysokou mzdu a to ve výši 250 korun za jeden „ráz“.³⁸ Kolik peněz vydělali zpravidla záleželo na tom, kolik během týdne zvládli tzv. „rázů“ neboli závozů. Obvykle se počet pohyboval kolem čtyř „rázů“. Práce na vodě byla mnohdy kvůli počasí nepředvídatelná a nebezpečná. Plavbu často ohrožovaly povodně, vysoká voda nebo prudká voda. V zimě, kdy voda dle očekávání zamrzávala, si voraři a šífaři hledali jiná zaměstnání. V Davli plavci nejčastěji pracovali v zimě jako pomocní dělníci v cihelnách, cementárnách a lomech. Někteří z nich na zamrzlé řece sekali kusy ledů, které pak vlastní silou dodávali na chlazení piva do místních hospod.³⁹

Davelský kronikář Jan Novák ve své publikaci věnované šífařům sepsal vzpomínky samotných plavců, ve které vypráví, že v 19. století byly součástí vorařského povolání i ženy, které pomáhaly táhnout šíf na vodě po břehu: „(...) *plavec Matěj Kotáb začínal s pískařskou pramicí, kterou z Davle až ke Svatojánským proudům táhly jeho dospělé dcery: Pepka, Tonka a Mařena.*“. Později se šífy tahaly podél břehu již koňskou silou.⁴⁰ Poté, co lodě z Davle s nákladem dorazily do Prahy, musely být převezeny zpět proti proudu řeky Vltavy. Na cca 30-kilometrové cestě z Podskalí do Davle táhl „šíf“ na ocelovém laně jeden pár koní.⁴¹

Z historických záznamů můžeme zjistit jména plavců, jejichž jména se podílejí na veselých i tragicky zakončených historkách o plaveckém povolání. Jedná se například o Václava Dolejše, jenž utonul při záchraně svého šífu v zimě 1910.⁴² Vojtěch Široký cestoval pro „šmaldu“ do Proudčovic a Voznice. Při plavbě mu pomáhali vrátný Josef

³⁷ František Dolejší, Ladislav Pšenička, Josef Straceny, Václav Štěpánek, Jaroslav Trojan, *100 let Vltavana Davle*, Davle 1997, s. 17 - 18

³⁸ „Ráz“ označoval jednu plavební cestu s naložením materiálu a jeho následném vyložení v cílové destinaci.

³⁹ Soutok, číslo 204, Davle: Obecní úřad v Davli, 1992

⁴⁰ Jan Novák, *Davelští plavci a šífaři*, Davle 1967, s. 6

⁴¹ Vlekem šífů z Prahy se zabývalo několik povozníků z Davle, kteří provozovali svojí živnost jako zkušební kočí. Ti museli ovládat techniku vleků v různých úsecích řeky, a to i za různých vodních stavů.

⁴² Soutok, číslo 204, Davle: Obecní úřad v Davli, 1992

Stracený, František Kocourek, Josef Lacina a Josef Kutil.⁴³ V září 1915 pluli s naloženou „šmaldou“ po Sázavě, načež nečekaně narazili do mostního pilíře. Po únavném boji s vodou nakonec byli všichni plavci zachráněni místním Františkem Medřickým, ale loď s nákladem zmizela navždy pod hladinu řeky.⁴⁴ Příběhy zachycují také již zmíněného Matěje Kotába: „Od Kotába převzal plavbu sázavský Fratišek Polák, který ji provozoval několik let před první světovou válkou až do roku 1920.“⁴⁵ Po Františku Polákovi převzal živnost jeho syn Josef Polák, který svému otci pomáhal v dětství vyléváním vody z „šifů“. Polák zaměstnával plavce Josefa Mlejnského, Václava Švejdu a starého Šedivého. Ve chvíli, kdy Františkovi Polákovi plavba nevykazovala zisk, pracoval jako vrátný na šifu, jenž patřil pod Nekvasilovu plavbu.⁴⁶ Plavec František Obermajer, pozdější čestný předseda spolku Vltavan Davle, zahájil plavbu v roce 1920. Nejčastěji na své lodi převážel písek, v roce 1941 začal převážet kámen z Brunšova a Chuchle na stavbu Jiráskova mostu v Praze. František Zajíček, pozdější předseda davelských vltavanů, vlastnil před první světovou válkou tři šify, na nichž společně s dalšími plavci pracoval až do roku 1935. „Na prvním šifu byli vrátným Josef Fiala, na druhém Eman Kutil, na třetím šifu Široký Jan ze Štěchovic. Další šifaři: Adam František, Klika Jaroslav, Tater Lojza, Kotáb Antonín.“⁴⁷

Od 30. let 20. století začala voroplavba postupně zanikat. Na postupném zániku se podílel rozvoj železniční a zejména silniční dopravy, která představovala levnější a bezpečnější převoz materiálu. Také se snížila poptávka po plaveném dřevu v lodním stavitelství a ve stavebnictví. Definitivní konec tradičního vorařského povolání předurčila stavba přehrad, především Vranské a Štěchovické, které zásadně ovlivnily tok řeky a její splavnost. Mnoho plavců si muselo najít jiné povolání, někteří se stali lodivody a kormidelníky již v prvopočátku české paroplavby.⁴⁸ Mezi známé kapitány se řadili například Josef Matys, Jaroslav Dolejší, Ludvík Kutil a mnoho dalších. Z řad kormidelníků vyjmenujme například

⁴³ Josef Stracený st., narozen v roce 1890, pracoval už od 12 let se svým otcem na šifu. Na základní škole získal osvobození od školní docházky a díky tomu měl možnost převážet od jara do zimy cihly z místní „kruhovky“ do Prahy. V roce 1906, ve svých 16 letech vstoupil do spolku Vltavan Davle, kde se mnoho let staral o vltavanský prapor.

⁴⁴ Karel Vančura, *Davle u Prahy: Minulost a současnost*, Davle: obecní úřad 1999, s. 103 - 104

⁴⁵ Soutok, číslo 204, Davle: Obecní úřad v Davli, 1992

⁴⁶ Jan Novák, *Davelští plavci a šifaři*, Davle 1967, s. 8 - 9

⁴⁷ Tamtéž, s. 10

⁴⁸ Jiří Fröhlich, Radka Velková, *Plavecké historky z voroplavby na Vltavě a Otavě*, Písek 2003, str. 9 - 10

Antonína Kotába z Balkánu, Antonína Širokého nebo Jana Čížka.⁴⁹ Velký šíf, patřící Františkovi Obermajerovi, jinak zvaný „Piskařský dědek“ vyplul na svoji cestu naposledy v roce 1947. Do jeho konce na ní plul Obermajer společně s Františkem Bouškou, Josefem Stracným a Josefem Mlejnským-Skalou.⁵⁰ Poslední pramen na Vltavě proplul rozestavěnou Orlickou přehradou 12. září 1960, tím se uzavřela dopravní vodní cesta, která svému účelu sloužila více než 400 let. Dnes najdeme pozůstatky vorařské tradice pouze v muzeích nebo při předváděcích aktivitách nadšenců a spolků, které nesou ve jméně název „Vltavan“. Práce davelských plavců a šífařů skončila před více než 70 lety, ale na jejich slávu a náročně odvedenou práci se nezapomíná. Jejich zásluhu připomíná krátká lidová písnička:

*„Plavali plavci malou vodičkou,
plavali plavci malou vodou,
plavali, plavali, panenky plakaly,
že už tu víckrát nepoplavou.*

*Andulko hezká, posad' se tu s námi,
snad by ses nebála tou vodičkou plout,
vždyť jsou tu plavci, jsou to švarní chlapci,
ti už víckrát nepoplavou...“*

⁴⁹ Soutok, číslo 357. Davle: Úřad městyse Davle, 2015

⁵⁰ Jan Novák, *Davelští plavci a šífaři*, Davle 1967, s. 11

4 Spolek Vltavan Praha

Obyvatele pražského Podskalí nespojovala jen řeka Vltava, která jim poskytovala obživu, ale také touha hrdě se podílet na historických událostech. Právě Podskalí se stalo hlavním místem setkání pro revolucionáře v roce 1848, k nimž se „Podskaláci“ přidali. Obyvatelé Podskalí se také zúčastnili manifestačního pohřbu Karla Havlíčka Borovského, kde stáli jako jediní za Boženou Němcovou a ve sledu těchto událostí vznikl spolek Vltavan.⁵¹

„Staroslavné Podskalí, nad nímž skvělo se před časy sídlo panovníků českých, ono Podskalí, kteréž bývalo svědkem pradávného hrdinství a skutečné odvahy věrných synů českých, osvědčilo se vždy neoblomnou věrností a odvahou pro vlast a jeho synové nešetřili statků ani životů, aby zachovali národu drahou mu matku Vlast a potomkům slávu. Takové syny chová v lůně svém až dosud starodávné Podskalí.“

Spolek Vltavan byl založen na slavnostní schůzi dne 11. června 1871 v hostinci U Hejduků.⁵² Na zakládající schůzi se sešlo 83 obyvatel Podskalí a prvním předsedou byl zvolen Leopold Hejduk.⁵³ Mezi zakladatele patřil i tehdejší primátor hlavního města Prahy František Xaver Dittrich, který se významně zasloužil o rozvoj české paroplavby. Vznik spolku připomíná vztyčený stožár se znakem Vltavanu před Hostincem na Výtoni. Podpůrný spolek Vltavan byl pojmenován po řece Vltavě, která sloužila lidem jako živitelka. Již od 14. století. Součástí názvu bylo zvoleno přízvisko *„Vzájemně se podporující spolek plavců, rybářů, a pobřežních Vltavan“*. Z názvu je zřejmé, že spolek propojoval všechny příznivce a pracující od řeky Vltavy – dělníky, plavce, šífaře, voraře, jejich známé a rodiny. Veřejně prospěšný a charitativní účel spolku dokazují úvodní slova z pamětní knihy Vltavana: *„A tak, jako národ náš z dřímoty se probudil, zabřeskle se i v srdcích synů našeho Podskalí, kteří usilovně pomýšleli na to, aby Vltava proměnila se v otce Vltavana, který by nemocné syny podskalské neopouštěl, zemřelé k poslednímu lůžku doprovázel a zmrzačené hojil, vetché osudy podporoval a tak od nouze pomáhal.“*⁵⁴

⁵¹ Vltavan Davle, *80 let Vltavana Davle*, Davle 1977, s. 6

⁵² Archiv hlavního města (AMP), 1871 – 1952, sign. III/0057, kart. 116, *Vzájemně se podporující spolek plavců, rybářů a pobřežních „Vltavan“*

⁵³ Blanka Soukupová, *Město a voda, Documenta Pragensia XXIV*, Archiv hlavního města Prahy, Praha 2005, s. 356

⁵⁴ Jana Osbornová, Dagmar Hochová, *Pražské Podskalí dvacátého století*, Praha 2004, s. 6

Podskalští Vltavané, kteří převáželi dřevo z Prahy do Německa si prostřednictvím spolku mohli zabezpečit větší mzdu a lepší životní podmínky, než jaké měli plavci z horního Povltaví. Vltavan z členských příspěvků a výtěžků z kulturních událostí pomáhal nemocným lidem, pozůstalým vdovám a sirotkům při ztrátě živitele. „Členové platili měsíční příspěvky, jednu korunu rakouské měny. Po roce členství měl člen nárok na podporu v nemoci (asi 16 týdnů) korunu denně. Při úmrtí člena dostávali pozůstalí 20 zlatých na úhradu pohřebného.“⁵⁵

Pro vltavany jsou charakteristické kroje ve stylu francouzských válečných námořníků z roku 1848, které nosí dodnes při slavnostních příležitostech.⁵⁶ Muži a chlapci nosili košile s červenobílými svislými pruhy, černou kravatu, bílé (v zimě černé) plátěné kalhoty, tmavomodré kabáty se zlatými knoflíky s kotvami a se širokou červenou šerpou. Ženy a dívky byly oblečeny ve stejných košilích, místo kalhot nosily bílé (černé) skládané sukně.⁵⁷ Součástí kroje je i členský odznak, který vytvořil čestný člen Vltavanu akademický malíř Karel Svolinský. Odznak tvoří kotva, přes ni dvě zkřížená vesla, v místě protnutí vesel jsou dvě vzájemně se podávající ruce a přes to vše se vine stuha s nápisem „Spolek Vltavan v Praze“.⁵⁸

Mezi členy Vltavanu patřila řada českých námořníků rakousko - uherského loďstva, z nichž někteří byli aktéři protirakouských odbojových akcí, jako byla například vzpoura námořníků v Boce Kotorské v roce 1918. Za tento čin obdržel spolek stříbrnou Pamětní medaili Národního odboje na Jadranu 1914 - 1918.⁵⁹

V roce 1952 se spolek Vltavan zařadil pod zájmový kroužek ROH k podniku Československá plavba labsko - oderská, poté se přidal k závodu Osobní lodní dopravy v rámci Dopravního podniku hlavního města Prahy, a nakonec pak k Pražské paroplavbě.⁶⁰ 26. června 1990 se spolek zformoval do původní podoby a obnovil svojí činnost. Po výstavbě vltavské kaskády a rozvoji paroplavby začaly původní plavecké profese zanikat a původní

⁵⁵ Jan Jungmann, *Zaniklé Podskalí, Vory a lodě na Vltavě*, Praha 2005, s. 30

⁵⁶ Vladimír Scheufler, Petr Hudler, Václav Šolc, *Já jsem plavec od vody: historie jihočeské voroplavby*, České Budějovice 1986, s. 77

⁵⁷ Jana Osbornová, Dagmar Hochová, *Pražské Podskalí dvacátého století*, Praha 2004, s. 24

⁵⁸ Mirko Vosátko, *Z deníku kapitána: vodácký oddíl od jara do zimy*, Praha 1997, s. 177 - 178

⁵⁹ Dagmar Broncová, *Praha 2 křížem krážem*, Praha 2007, s. 182

⁶⁰ Blanka Soukupová, *Město a voda, Documenta Pragensia XXIV*, Archiv hlavního města Prahy, Praha 2005, str. 367 - 368

podpůrný účel spolku ustoupil do pozadí. Vltavan se více soustředil na společenské události a vzdělávací činnost, přičemž dodnes jako jediný pražský spolek připomíná plaveckou tradici na řece Vltavě. V současnosti spolek pořádá zejména plesy a výstavy v Podskalském muzeu ve Výtoni. Od roku 1930 je tradicí každoroční pietní akce „Tryzna za utonulé na českých řekách a tocích“. Tento akt připomíná oběti českých řek a zároveň slouží jako symbolické poděkování „lidem od vody“. Akci předchází mše za zemřelé, která se koná v pátek před svátkem Památky zesnulých v plaveckém kostele Nejsvětější Trojice na Novém Městě v Praze 2.

4.1 Vltavan Štěchovice

Zpráva o založení pražského spolku proběhla po celém povodí řeky Vltavy a dala impuls k založení bratrských spolků. Na pražské Vltavany navázala v roce 1896 činnost Davle. O dva roky později 11. června 1989 vznikl v sousední obci Štěchovice v hospodě Na Lešanské spolek Vltavan. Členem štěchovického Vltavanu se mohl stát každý od 20 do 60 let, kdo vykonával ve Štěchovicích a jeho okolí povolání plavce, rybáře, pobřežního nebo lodníka. Na první schůzi byl zvolen předseda František David, občan z vážené rodiny štěchovických majitelů keramické dílny. Mezi další zakládající členy se řadí Josef David, Vilém Veselý, Josef Jelínek, Antonín Dolejší a pan Voítl.⁶¹ Druhým předsedou byl zvolen pan Chroust, známý jako majitel loděnice ve Štěchovicích.⁶² Od roku 2018 zastává funkci předsedy Zdeněk Novotný ml.

4.2 Vltavan Purkarec

Obec Purkarec u Hluboké nad Vltavou bývala střediskem voroplavby schwarzenberského polesí, z obce a okolních vesnic pocházely celé rodiny plavců a vorařů, ve kterých se po generace dědilo vorařské povolání. Obyvatelé obce pracovali v zimním období především jako lesní dělníci a připravovali dřevo na cestu po Vltavě do Prahy a do Německa. Třetí spolek Vltavanu byl založen díky iniciativě Františka Jozi a Jana Jozi 1. dubna 1902 v hostinci Františka Rysa č. 18 U Kubíků. Prvním předsedou byl zvolen František Veverka. 15. srpna 1902 se konala slavnostní událost s názvem „Zaražení spolku“, při níž bylo přítomno také devět členů z pražského Vltavana. Po úspěchu mezi lidmi se akce každoročně

⁶¹ Stanislav Olt, *800 let obce Štěchovice*, Štěchovice 2005, s. 52 - 54

⁶² František Nedbal, *Historie voroplavby v Čechách na řece Vltavě*, České Budějovice, s. 22

opakovala a byla považována za oslavu vzniku a založení spolku.⁶³ V roce 2021 je současným předsedou Jan Pöschl st. a spolek má celkem 57 členů.⁶⁴

4.3 Vltavan Čechy

V roce 2000 se vltavanské spolky dohodly na vytvoření jednotného svazu, který je registrován pod názvem „Vltavan Čechy – svaz vltavanských spolků Praha, Davle, Štěchovice, Purkarec“. Oficiální propojení spolků pomohlo nejen ke společnému vystupování v Mezinárodní asociaci vorařských spolků (International Association of Timber-Raftsmen), do níž byli pozváni již v roce 1997, ale také společné koordinaci celorepublikových akcí. První ustavující valná hromada proběhla 15. ledna 2000 v Purkarcí za přítomnosti zástupců všech vltavanských spolků a prvním presidentem byl zvolen Ing. Jaroslav Camplík ze spolku Vltavan Štěchovice, který působí ve funkci dodnes (r. 2021).⁶⁵ Vltavan Čechy se snaží o zachování tradice spolkového života příznivců řeky Vltavy, zprostředkovává právní i finanční podporu pro vltavanské spolky, pečuje o edukativní a zájmovou činnost plavecké historie i pro širokou veřejnost, vydává nové publikace a podporuje seniory (zejména zasloužilé členy spolku Vltavan).

⁶³ František Nedbal, *Purkarec a spolek VLTAVAN: v proměně času*, České Budějovice 2012, s. 8

⁶⁴ Seznam členů » Vltavan Purkarec. [online]. Copyright © 2021 [cit. 2021-04-11]. Dostupné z: <https://www.vltavan-purkarec.cz/seznam-clenu/>

⁶⁵ Jitka Veverková, František Dolejší, Eduard Slanec, Irena Bílková, *115 let Vltavana Davle 1897 - 2012*, s. 22

5 Vltavan Davle

Pro obyvatele Davle a okolí bylo vorařské povolání jak nejdůležitějším způsobem obživy, tak i velká záliba, což dokazují dochované historiky davelských šífařů.⁶⁶ Z historek se dozvídáme, že práce na řece nikdy nebyla lehká. Vorařina, pískařina, ledařina a rybařina byla velmi tvrdá řemesla, a proto bohužel není divu, že si voda vyžádala své oběti. Ztráta hlavního živitele rodiny často představovala pro ostatní členy rodiny zkázu, která je mohla dohnat ke ztrátě svého domova a chudobě. Není proto překvapením, že se v roce 1897 rozhodli davelští dělníci a plavci založit podpůrný spolek po vzoru Vltavanu v Praze.

5.1 Založení spolku a jeho počátek

26. prosince 1896 založili davelští lodníci v Hraběcím pivovaře (dnešní Hotel V Pivovaře) spolek Vltavan Davle. Na první ustanovující schůzi bylo přítomno 38 členů. Během schůze byl zvolen výbor a prvním protektorem se stal Václav Nekvasil, jehož funkci o tři měsíce později převzal rolník František Liška. Jako předseda spolku byl zvolen správce kruhové cihelny Vlastimil Schorník, avšak i ten složil svoji funkci po dvou měsících. Po nové volbě ho nahradil František Kutil. Během první schůze byl dále zvolen výbor, který se skládal z jednatele Josefa Lišky, pokladníka Václava Dvořáka, kontrolora Josefa Brabce. Za další členy prvního spolkového výboru byli jmenováni Jan Mačí, František Kotáb, Alois Tater, František Žalud, František Dvořák, František Dvořáček, Vojtěch Široký, Jan Spilka, Josef Dufek od sv. Kiliána, Jan Plavec a František Vild.⁶⁷ Členové spolku platili měsíční příspěvky 1 korunu a po roce členství měli nárok na podporu v nemoci (asi 16 týdnů).⁶⁸ Při úmrtí člena rodiny dostávali příspěvek na náklady spojené s pohřbem a to ve výši 20 zlatých.⁶⁹ Členové Vltavanu se již od počátku mezi sebou oslovovali jako „bratr“ a „sestra“. Tento zvyk se zachoval dodnes.

Již 21. února 1897 pořádal spolek svůj první ples, který proběhl za velké účasti a vynesl spolku první zisk ve výši 95 zlatých a 98 korun. 18. března byl výbor doplněn a vstoupil do

⁶⁶ Jan Novák, *Davelští plavci a šífaři*, Davle 1967

⁶⁷ Zakládající člen Vltavanu Jan Spilka pracoval jako plavec a lodní tesař. Na zakládající schůzi Vltavanu získal patent k vedení vorů a lodí. V roce 1922 získal koncesi na nákladní dopravu a následně se stal plavebním podnikatelem.

⁶⁸ František Dolejší, Ladislav Pšenička, Josef Straceny, Václav Štěpánek, Jaroslav Trojan, *100 let Vltavana Davle*, Davle 1997, s. 6

⁶⁹ Karel Vančura, *Davle u Prahy: Minulost a současnost*, Davle: obecní úřad 1999, s. 76 - 78

něj správce davelské cihelny Václav Vojtěch Vančura, otec slavného spisovatele Vladislava Vančury. Jak již bylo v předchozí kapitole popsáno, vltavané nosili charakteristický stejnokroj po vzoru francouzských námořníků. Tento stejnokroj na schůzi 18. března 1897 přijal za svůj i Vltavan Davle. 27. června byl postaven vlajkový stožár před spolkovou místnost a na tuto počest se konala první slavnostní příležitost, kde se Vltavani ukázali ve svých nových krojích. Na slavnost v Davli dorazila i početná skupina členů z bratrského spolku z Podskalí společně se Sborem dobrovolných hasičů z Davle.⁷⁰

Během prvního roku bylo vzneseno přání, aby se pořídil spolkový prapor. Na druhé valné hromadě 2. ledna 1898 bylo přání vyslyšeno a bylo rozhodnuto o pořízení praporu. Ze slavnosti konané v roce 1897, na které se stavěl stožár, byl získán výtěžek 102,90 zlatých, což sloužilo jako základ ke zhotovení praporu. Po krátkém intenzivním jednáním ve výboru byl prapor objednan a vyhotoven od dvorního dodavatele Josefa Neškudlí v Jablonné nad Orlicí. Jelikož byl prapor ušit v národních barvách, se znakem spolku a s Panem Ježíšem utišujícím bouři na moři, dohodli se členové, že do spolku mohou vstoupit jen lidé se stejným náboženským vyznáním. Za první matku praporu byla zvolena Anna Jelínková, její poslání doprovázely kmotry praporu, Antonie Boudníková, Marie Lišková, Marie Kutilová a Františka Kotábová.⁷¹

5.2 Hymna spolku Vltavan Davle

V únoru téhož roku byla zahájena první podpůrná opatření při nemoci členů, a to sice denním příspěvkem 40 korun. V sobotu 14. srpna 1898 se konalo slavnostní svěcení praporu. Na počest této události bylo vyraženo 700 pamětních mincí a farář Josef Smrček složil slavnou hymnu pro Vltavan Davle. Pro oficiální uznání hymny od rakousko – uherských úřadu se vynaložilo mnoho úsilí a nakonec byla hymna povolena. Slavnost byla zahájena průvodem z Davle, jež vedli pražští vltavané, za nimi ostatní spolky, děti, matka praporu Anna Jelínková, kmotry praporu a nakonec vltavané z Davle. V průvodu také jel alegorický vůz s lodí, v níž seděli chlapi. Průvod vyvrcholil u kostela sv. Kiliána, kde jednatel Josef Smrček

⁷⁰ *80 let Vltavana Davle*, Davle 1977, s. 9 - 10

⁷¹ *Pamětní kniha spolku „Vltavan“ pro Davle a okolí 1896 – 1972*, s. 5 - 8

pronesl svoji řeč a poté farář Jan Mačí posvětil spolkový prapor. Celá slavnost vynesla spolku zisk ve výši 300 zlatých.⁷²

*„My synové jsme Vltavy,
Řek českých velké máti,
a pamětní české slávy
vždy k ní se chceme znáti:
a proto kdo jsi Vltavan
[: vždy chutě k veslu přilož dlaň. :]*

*Když měsíc své hvězdy vodi
a z vln obraz svůj vidí,
tu Vltavan na své lodi
dál k Praze veslo řídí,
a proto kdo jsi Vltavan
[: vždy chutě k veslu přilož dlaň. :]*

*Tak ve dne v noci na vlnách jest Vltavana žití,
Však z lodí přec i v trampotách
Zpěv jeho slyšet zníti;
a proto kdo jsi Vltavan
[: vždy chutě k veslu přilož dlaň. :]*

⁷² František Dolejší, Ladislav Pšenička, Josef Straceny, Václav Štěpánek, Jaroslav Trojan, *100 let Vltavana Davle*, Davle 1997, s. 6

*Jest Vltava moře naše
a my jeho strážcové,
by Čechům cizí palaše
je nevzali za svoje,
a proto každý Vltavan
[: by tasil za ni svoji zbraň! :]*

V roce 1900 došlo po mimořádné valné hromadě k obměně části výboru, přičemž nově byli do funkce zvoleni Jan Straceny st. a Emil Leder jako jednatel. V tomto roce bylo poprvé předáno čestné členství Janu Mačímu a Josefovi Smrčekovi, kteří se významně podíleli na založení spolku. Ocenění také obdržel manžel matky praporu Josef Jelínek a plavec František Kutil.

Každým rokem se slavil 15. srpna svátek „Nanebevzetí Panny Marie“. V té době Davle postrádala důstojnou sochu Panny Marie, a proto si obyvatelé Davle tento svátek připomínali v kapli Na Rovínku u Slap. Na výborové schůzi 5. května 1901 bylo řečeno, že by obec měla vlastnit sochu Panny Marie, a tak byla (díky iniciativě faráře Jana Mačího) zahájena sbírka. Díky podpoře sbírky od davelského obyvatelstva se vybralo celkem 81 zlatých a 16 krejcarů, následně byla soška pořízena a uložena do jubilejní kaple v Davli. Z těchto časů se bohužel zachovalo malé množství písemných záznamů o činnosti spolku, ale v kronice se můžeme dočíst o pořádané slavnosti 19. srpna 1907 k 10letému výročí spolku. Dochovaná výroční zpráva z roku 1907 vysvětluje, „že spíše veslem než perem Vltavan zápolit umí“.⁷³

5.3 První světová válka

Na počest jmenin matky praporu Anny Jelínkové se každoročně pořádala slavnostní zábava s průvodem do kostela. 26. července 1914 se sice vydal průvod z kostela o 1. hodině odpolední, ale zábava se již nemohla uskutečnit, protože v Davli byly vylepeny vyhlášky o

⁷³ Vltavan Davle, *80 let Vltavana Davle*, Davle 1977, s. 8

všeobecné mobilizaci obyvatelstva. Během 1. světové války spolek nevyvíjel větší činnost, ale starší členové, kteří nebyli povoláni do války, se v letech 1914 – 1918 scházeli a společně se radili, jak udržet spolek při životě.⁷⁴

5.4 Vltavané za první republiky

Po konci první světové války v roce 1918 založil muzikant a skladatel Antonín Borovička dechový a smyčcový orchestr, který byl základem pro spolkovou kapelu.⁷⁵ Kapela byla založena pod názvem *Harmonie* a hrála dechovou hudbu ve vltavanských stejnokrojích při všech spolkových slavnostech, plesech, zábavách i pohřbech. Během svého působení v kapele v letech 1918 – 1958 proslavil Antonín Borovička svoji tvorbu i spolek Vltavan nejen u nás, ale dokonce i v zahraničí, a to především díky lidovým písním, polkám a valčíkům. Mezi nejznámější písně, které se hrají na slavnostech dodnes, patří například Davelská polka, Až budou trumpety, Růžový květ a Pro tvoje štěstí.⁷⁶

25. června 1922 se konala slavnost k 25. výročí založení spolku, po slavnostní valné hromadě se konal průvod k pomníku, k uctění památky padlých hrdinů v 1. světové válce. Oslavy se zúčastnilo obecní zastupitelstvo, 8 přátelských spolků, významní funkcionáři a všichni příznivci spolku. Téhož roku se stal novým předsedou plavec a „vrátný“ Josef Horký, který ve svém dopise určeném k příležitosti výročí, shrnul čtvrtstoletí Vltavana těmito slovy:

„Spolek náš jako celá řada spolku jiných, založených na vzájemné lásce, svornosti a bratrství, byl po celou dobu svého trvání nejen hmotným a morálním podporovatelem svého členstva, ale i průkopníkem života spolkového, jímž národ náš byl nemálo ve snahách svých po udržení své existence a po svržení otrockého jha posilován. Prozkoumáme-li blíže 25. letou činnost našeho spolku, můžeme býti výsledkem nemálo spokojeni, a jest naší svatou avšak také milou povinností u příležitosti té projevit všem, kdož kterýmkoliv způsobem spolek náš v jeho činnosti podpořili naše nejsrdečnější díky.“⁷⁷

Jako protektor spolku působil v této době Vojtěch Široký. V roce 1927 ve výboru fungovali J. Obermajer jako jednatel, pokladník Hrubý a protektor Jaroslav Dolejší.

⁷⁴ František Dolejší, Ladislav Pšenička, Josef Straceny, Václav Štěpánek, Jaroslav Trojan, *100 let Vltavana Davle*, Davle 1997, s. 6

⁷⁵ Jan Novák, *Historie a současnost Davle*, Davle 1975, s. 29

⁷⁶ Josef Pospíšil, *S muzikantskou úctou*, Praha: Česká televize 2009, str. 41 - 50

⁷⁷ Pozvánka k oslavě 25. výročí Vltavanu Davle (Muzeum spolku Vltavan v Davli)

19. června oslavili Vltavani své 30 leté trvání. Slavnost navštívili členové obecního zastupitelstva v Davli. Téměř všichni hudebníci hráli na kulturních a společenských událostech zdarma, a proto jim za záslužnou práci spolek pořídil (19. června 1929) stejnokroje pro hudbu. Výdaje za stejnokroje činily 6 900 Kčs a kroj zůstaly po využití majetkem spolku. Za rok 1930 uvolnil také spolek ze svého rozpočtu celkem 1420 Kčs na podporu sociálně slabších.⁷⁸

Kvůli nečinnosti spolku během první světové války zanikl původní pohřební fond, jelikož jeho zdroje byly vyčerpány. Až po 10 letech na (návrh Antonína Kotába) vznikl pohřební fond žen, do kterého vstoupilo 98 žen.⁷⁹ 31. července 1932 spolek odhalil při příležitosti 35letého trvání první spolkové tablo, na němž je umístěno 99 fotografií krojovaných členů. Od založení spolku se členové scházeli pravidelně ve starém pivovaru, kde měli své sídlo. V roce 1933 byli ale nuceni se na určitý čas přesunout do Bendovy místnosti, zanedlouho se však přesunuli zpět. I přesto, že existovala spolková místnost, se většina věcí ukládala u jednotlivých členů (bratra Františka Kutila, Josefa Kovaříčka, Václava Štěpánka...) Od majitele pivovaru „V Pivovaře“, který působil také jako protektor Vltavanu Davle, obdrželi dárcovský příspěvek ve výši 1 000 Kč.⁸⁰ K roku 1936 čítal spolek celkem 98 členů. V roce 1937 byl zvolen nový předseda spolku. Tím se stal plavec a majitel lodí ze Štěchovic - František Zajíček, který ve stejném roce obdržel čestné členství od jednatele pražského spolku Vltavan, pana Kesslera. Funkci protektora získal Jaroslav Dolejší ze zdejšího řeznictví. Téhož roku se uskutečnila (1. srpna) slavnostní událost na počest 40letého trvání. Během vzpomínání na dobu zakládání spolku se držela minuta ticha za již zemřelé členy. Za mimořádný přínos pro spolek obdrželi záslužný diplom zakládající členové Josef Lacina, Antonín Hřebík, František Kocourek a Jan Novák.

5.5 Období druhé světové války a třetí republiky

15. března 1939 obsadila okupační německá vojska české území. V září téhož roku začala druhá světová válka, která znamenala (nejen pro spolky) léta odmlčení. Do roku 1942 se funkcionáři Vltavanu Davle pokoušeli scházet v „omezeném režimu“, ale poté jejich snaha

⁷⁸ *Paměti městyse Davle 1914 - 1956*, s. 98 - 121

⁷⁹ František Dolejší, Ladislav Pšenička, Josef Straceny, Václav Štěpánek, Jaroslav Trojan, *100 let Vltavana Davle*, Davle 1997, s. 6

⁸⁰ *Pamětní kniha spolku „Vltavan“ pro Davle a okolí 1896 - 1997*, Davle 1896 - 1972, s. 42

kvůli nelepšící se situaci opadla. I během války se protektor snažil o vyplácení darů pro vdovy a sirotky. Vzhledem k tomu, že byly vltavanské stejnokroje ušité v národních barvách, staly se pro nacistické okupanty nepřijatelné a ti proto zakázali jejich nošení u všech příležitostí, včetně pohřbu členů spolku. Spolek obnovil opět svou činnost po Pražském povstání 5. května a osvobození 9. května 1945. Po těchto radostných událostech se v Davli a jejím okolí konalo mnoho oslav, kterých se členové spolku Vltavan zúčastnili. V tomto roce byl novým předsedou zvolen majitel továrny, Ing. Jan Kryšpín, který ve funkci setrval 2 roky.

13. července 1947 Vltavan pořádal slavnost ke svému jubilejnímu 50. výročí pod záštitou Ing. Františka Troníčka. Správní výbor v čele s nově zvoleným předsedou Františkem Zajíčkem zdůrazňoval v pozvánce na slavnost k výročí mnohdy nelehkou a obětavou činnost spolku slovy:

„Po velkém utrpení, kterým nás zatěžkali němečtí vetřelci oslavujeme letošního roku 50ti leté trvání. Dlouhá doba lopotné práce, pro náš spolek důležité, bez vnějšího přepychu, skromně za to však vydatně působila na poli humánním, činností podpůrnou a lidumilnou, jejíž snahy došly všestranného uznání. Po celý ten čas krácel náš spolek za cílem zakladateli vytčeným, ať v podpoře členů, vdov a sirotek po zemřelých členech.“⁸¹

V prosinci v roce 1949 zemřel dlouholetý předseda spolku, František Zajíček. Po jeho smrti byl zvolen (22. ledna 1950) nový výbor v čele s předsedou Josefem Kovaříčkem a jednatelem se stal Ladislav Pšenička. Předseda Kovaříček pracoval jako kovosoustružník a spolek Vltavan úspěšně vedl ve svém volném čase dalších 18 let.⁸² K tomuto roku spolek čítal 162 členů a během roku se uskutečnilo 8 výborových schůzí a 3 členské schůze.⁸³

Na řece Vltavě byla postupně od 30. do 50. let vybudována celá řada přehradních nádraží, známá jako Vltavská kaskáda.⁸⁴ Tradiční vorařské povolání začalo postupně zanikat, a proto nebyla potřeba dále podporovat postižené rodiny při nemoci a úmrtí. Nezaměstnanost po

⁸¹ Pamětní kniha spolku „Vltavan“ pro Davle a okolí 1896 - 1997, s. 48

⁸² František Dolejší, Ladislav Pšenička, Josef Straceny, Václav Štěpánek, Jaroslav Trojan, 100 let Vltavana Davle, Davle 1997, s. 6

⁸³ Paměti městyse Davle 1914 - 1956, s. 263

⁸⁴ Pavel Augusta, František Honzák, Naše vlast, Praha 2003, s. 13

roce 1945 v Československu klesala a stát vytvořil systém národního pojištění.⁸⁵ Kvůli lepšímu státnímu sociálnímu zabezpečení vymizel původní podpůrný účel spolku. Hlavní náplní se stalo uchovávání památky na původní Vltavany, kteří na vodě strávili většinu svého života.

Další záslužnou činností byla služba obci, kterou Vltavan svojí iniciativou a nadšením členů rozvíjel. Vltavan neustále přispíval ke zlepšování prostředí Davle, pravidelně se staral o park nebo pomáhal místní škole. Na rozvoji obce a množství odpracovaných hodin členů z řad Vltavanů se výrazně pozitivně podepsala úzká spolupráce s Místním národní výborem, jehož funkcionáři byli i někteří z členů Vltavanu (např. Josef Straceny ml.).

5.6 Snaha o zachování spolku v rané fázi komunistického režimu ČSR

Nadšení z konce války mezi členy Vltavanu postupně vyprchalo, protože po komunistickém převratu v roce 1948 musel spolek opět začít bojovat o svoji existenci. V letech 1948 - 1951 tvrdili straničtí komunisté, že stará spolková tradice je buržoazní přežitek, který se vzájemně vylučuje s ideálem nové socialistické společnosti. 1. října 1951 začal platit nový zákon „O dobrovolných organizacích a sdružení“, kvůli kterému muselo dojít k reorganizaci či úplnému zrušení dosavadních spolků. Nový politický systém zapříčinil velký tlak, pod kterým spolky řešili svoji budoucí existenci.⁸⁶ Ani předseda místního národního výboru v Davli, Josef Kotáb, Vltavanu příliš nepřál, a dle jeho aktivit můžeme usoudit, že usiloval spíše o rozpuštění spolku. Tato nepříjemná představa o zrušení spolku členy Vltavanu zdrtila, a proto se funkcionáři s velkým úsilím snažili o zachování své činnosti, v čemž je podporovali i samotní obyvatelé Davle. I přesto, že z úřadů přicházely výzvy ke zrušení spolku, k odevzdání písemností, knih, praporu, předvolávání funkcionářů, podařilo se nakonec po dlouhém jednání spolek zachovat. V té době čítal spolek 250 členů a značný počet členů pracoval v lodní (osobní i nákladní) dopravě. Díky této skutečnosti začal Vltavan fungovat jako závodní klub u podniku Československá plavba labsko - oderská (ČSPLO), načež bylo pokračování spolku v novém útvaru schváleno 7. prosince 1952 usnesením

⁸⁵ Jakub Rákosník, Igor Tomeš, *Sociální stát v Československu*, Praha 2012, s. 123

⁸⁶ Blanka Soukupová, *Město a voda, Documenta Pragensia XXIV*, Archiv hlavního města Prahy, Praha 2005, str. 367

mimořádné valné hromady.⁸⁷ Na této schůzi byl zároveň stanoven nový výbor ve složení: čestný předseda František Obermajer, předseda Josef Kovaříček, místopředseda František Adam, jednatel Ladislav Pšenička, 19 členů výboru a 12 čestných členů. Spolek zároveň sloužil jako protektor davelské školy a také poskytl dar ve výši 5 000 Kčs na úpravu zimního stadionu.⁸⁸

Zánik hrozil i dalším vltavanským spolkům. Po dlouhém jednání byly nakonec zachráněny stejným postupem jako tomu bylo v Davli, avšak Vltavan v Purkarcí musel o své přežití bojovat mnohem urputněji, jelikož byl svou polohou příliš vzdálený od ČSPLO. O jeho udržení se významně zasloužili Vltavané z Davle, poté co nechali 25. března 1953 Vltavan Purkarec začlenit jako svojí pobočku Závodní klubu Vltavan ČSPLO v Davli. V tomto roce bylo také oslaveno 55. výročí spolku. Na slavnosti byl naposledy přítomen poslední žijící zakládající člen - Jan Spilka.⁸⁹

V roce 1957 vystoupil Antonín Borovička kvůli zdravotním problémům ze spolkové kapely. Jeho funkci převzal Jaroslav Dolejší a zástupcem se stal Karel Rada. Jak již bylo zvykem, na počest 60letého výročí se pořádala slavnost. Za tento celý rok členové odpracovali v Davli brigádně 1 768 hodin a spolek čítal 248 členů, z toho 94 žen.⁹⁰

Po 6 letech zavládl ve spolku opět strach z jeho možnému zániku, protože došlo ke změně struktury odborových orgánů. Změna spočívala v tom, že závodní kluby nesměly mít své závody mimo sídlo klubu, což Vltavan Davle nesplňoval. Strach se stupňoval zejména po doručení oficiálních dopisů od Okresního národní výboru, které požadovaly likvidaci spolku. Na udržení spolku se tentokrát významně podílel Josef Straceny ml. Jeho zásluhou se 8. července 1959 uskutečnila na Místním národním výboru společná porada zástupců Vltavanu v Davli a Štěchovicích. Na poradě byla přijata rezoluce, že oba spolky budou 24. července 1959 převedeny pod Osvětové besedy v místě jejich sídla. Spolek dále pokračoval pod názvem Zájmový kroužek Vltavan pro Osvětovou besedu Davle. Vltavan Purkarec stále oficiálně náležel pod Vltavan Davle. Krizovou existenciální otázkou, která

⁸⁷ František Dolejší, Ladislav Pšenička, Josef Straceny, Václav Štěpánek, Jaroslav Trojan, *100 let Vltavana Davle*, Davle 1997, s. 39 - 40

⁸⁸ *Paměti městyse Davle 1914 - 1956*, s. 290

⁸⁹ *Kronika spolku Vltavan 2000 - 2004*, s. 195

⁹⁰ *Kronika městyse Davle 1958 - 1983*, s. 20

trápila i plavecký spolek v Purkarci, se podařilo vyřešit na mimořádné valné hromadě v Purkarci. Té se zúčastnil také davelský předseda Josef Kovaříček a člen výboru Václav Štěpánek, kteří odhlasovali převedení Vltavan Purkarec pod tamější Osvětovou besedu.⁹¹

5.7 Šedesátá léta a období normalizace

Dne 8. července 1962 oslavil Vltavan v Davli 65 leté výročí své existence. K této příležitosti bylo vytvořeno druhé pamětní tablo, které odhalil poslední žijící zakládající člen Jan Spilka. 70 leté výročí oslavil Vltavan Davle velkolepě 9. července 1967. Oslavy se zúčastnili zástupci všech dalších vltavanských spolků. Hlavní událostí celodenní slavnosti bylo odhalení památníku věnovanému davelským plavcům. Stavbu památníku inicioval Václav Dufek, který nejen že zahájil veřejnou sbírku mezi členy Vltavana, ale také z velké části obstaral stavební materiál. Na stavbě se podíleli Rudolf Kotáb, František Fiala, Václav Štěpánek a Josef Kovarčík. Památník ve tvaru symbolické kotvy na kamenném podstavci slavnostně odhalil předseda místního národní výboru - Josef Straceny ml. Při odhalování uctil památku všech zemřelých davelských plavců a milovníků řeky Vltavy a Sázavy.⁹² Je důležité zmínit, že kotva je opravdu jen symbolická, protože tento typ kotev se na vltavských lodích a šífách nikdy nepoužíval. Pomník připomínající zašlou slávu davelských plavců a šífařů, stojí dodnes před bývalou restaurací Vltavanka v ulici K pivovaru.

30. července 1967 navštívili davelští Vltavané bratrský spolek v Purkarci. Koncem tohoto roku (19. prosince) zemřel nečekaně v (61 letech) dlouholetý předseda Josef Kovaříček.⁹³ Od roku 1968 působil nově ve funkci předsedy tesař František Kutil.⁹⁴

V roce 1970 se členové spolku rozhodli, pořídit z vlastní sbírky nový prapor, jelikož původní prapor z roku 1898 měl být dále používán jen k archivním účelům. V rámci sbírky bylo vybráno celkem 9 975,70 Kčs a celková cena praporu činila 9 428,70 Kčs. O konečnou realizaci plánu nového praporu se zasloužil Jaroslav Dupal, který prapor nechal vyrobit. Samotné vyhotovení praporu provedli manželé Samkovi a Karla Chladová v českém

⁹¹ František Dolejší, Ladislav Pšenička, Josef Straceny, Václav Štěpánek, Jaroslav Trojan, *100 let Vltavana Davle*, Davle 1997, s. 39 - 40

⁹² *Pamětní kniha spolku „Vltavan“ pro Davle a okolí*, s. 67 -69

⁹³ František Hartmann, Pavel Hartman, Josef Straceny, Jan Novák, *Kronika městyse Davle 1958 – 1983*, Davle, s. 195

⁹⁴ František Kutil pracoval jako tesař a rybář. Ve funkci předsedy působil od roku 1968 do roku 1985.

pohraničí. Červená strana praporu nese znak spolku Vltavan a na modré straně je znak městyse Davle s heslem „*Rovnost – svornost – bratrství*“. Slavnostní rozvinutí a svěcení praporu se konalo 9. května 1970 u příležitosti 25. výročí osvobození Rudou armádou a slavnost navštívilo mnoho dalších korporací a spolků, např. Revoluční námořníci z Prahy, Vltavan Praha a sdružení „Pražské děti“ 28. pěšího pluku. Olympijský vítěz Bohuslav Karlík věnoval jako první vzpomínkovou stuhu na nový prapor za československé kanoisty.⁹⁵

9. srpna 1970 se pořádal hromadný zájezd všech vltavanských spolků na šumavskou Kvildu, kde byla poblíž pramene Vltavy, odhalena pamětní deska, na níž je psáno „*Vltavě živitelce – vděční Vltavané 1970*“. Pamětní deska nemohla být umístěna přesně vedle pramenu Vltavy, jelikož se nacházel v nepřístupné oblasti hraničního pásma, a proto je zasazená do skály cca 1200 metrů pod Kvildou na úpatí Holého vrchu na pravém břehu Teplé Vltavy.⁹⁶

Okresní národní výbor Praha - západ vydal 29. května 1972 rozhodnutí, aby se zájmový kroužek Vltavan, jenž náležel pod Osvětovou besedu, stal samostatným spolkem. Tato forma samostatné organizace měla navazovat na tradici bývalého dělnického spolku. Podle protokolu sepsaného na Místním národním výboru v Davli 26. července 1972, se majetek spolku přerodil mezi Osvětovou besedou a Vltavem Davle. Vltavan získal 4 272,10 Kčs z běžného vkladového účtu, peněžní hotovost ve výši 4 054,90 Kčs a inventář zájmového kroužku Vltavan podle evidenčního seznamu. Poté byl spolek již oficiálně veden jako samostatná organizace, která byla přičleněna jako masová složka k Národní frontě.⁹⁷ 9. července 1972 se konala slavnost na počest 75. výročí spolku. V sobotu 8. července probíhala večer v sále V Pivovaře taneční zábava, po níž následoval ohňostroj. V neděli ráno byl zahájen slavnostní průvod k pomníku padlým a poté členové spolku odhalili bronzovou pamětní desku na domě, kde žil a tvořil hudební skladatel a vltavanský kapelník Antonín Borovička. Bronzovou desku navrhl a vytvořil akademický sochař Viktor Dobrovolný z Prahy - Kunratic. Poté proběhla schůze, při které Ladislav Pšenička udělil čestné členství, jak členům spolku Vltavan, tak členům z dalších spolků. V odpoledních hodinách se

⁹⁵ Vltavan Davle, *80 let Vltavana Davle*, Davle 1977, s. 12

⁹⁶ František Dolejší, Ladislav Pšenička, Josef Straceny, Václav Štěpánek, Jaroslav Trojan, *100 let Vltavana Davle*, Davle 1997, s. 10

⁹⁷ *Pamětní kniha spolku „Vltavan“ pro Davle a okolí*, s. 88 - 89

uskutečnil koncert na zahradě hotelu U Topolů vedle soutoku Sázavy a Vltavy.⁹⁸ Na koncertě vystoupily dechové kapely z Vltavanu Davle, Prahy a Štěchovic.⁹⁹

Dne 1. ledna 1975 uspořádal spolek vzpomínkový večer k nedožitým 80. narozeninám kapelníka Antonína Borovičky. Na pietní akci se podíleli zejména kapelníci a hudební skladatelé: Jaromír Vejvoda, Karel Vacek, Josef Poncar, Hynek Vokoun a Jiří Eliášek. Jako zpěváci vystoupili J. Drahokoupil, E. Hanzlíček, sestry Skovajsovy a M. Stiborová. Akce se konala v hotelu „V Pivovaře“ a celý večer moderoval kulturní referent Vltavanu - Ladislav Pšenička. Jelikož byla kapacita sálu zcela naplněna, musely být odmítnuty zájezdy z dalších spolků, které sídlily mimo Davli a měly o akci zájem.¹⁰⁰

Spolek Vltavan Davle uspořádal 15. ledna svůj tradiční každoroční ples a ve dnech 9. a 10. července 1977 se konala jubilejní slavnost v rámci 80. výročí svého založení. „*Slavnosti byly zahájeny již v sobotu 9. července na stadionu TJ Slavoj Davle, kde v 16 hodin byl zahájen zápas v kopané mezi starými internacionály Sparty ČKD Praha proti TJ Slavoj Davle.*“ Večer proběhla taneční zábava v hotelu V Pivovaře. Další den slavnostně pokračovala oslava 80. výročí, a to společnou členskou schůzí, obědem a v odpoledních hodinách na zahradě hotelu U Topolů, kde hrály spolkové kapely z Vltavanu Davle, Prahy, Štěchovic a kapela z Dělnické besedy „Havlíček“ Řevnice. Při příležitosti výročí vydal spolek svojí první oficiální brožuru s názvem „Vltavan a jeho historie“. K výročí nechal spolek také vyrobit jubilejní vlaječky.¹⁰¹ V tomto roce přijal spolek Vltavan Davle pozvání pořadatele 64. závodu primátorských osmiveslic TJ Slavoj Vyšehrad - Blesk, což byl populární veslařský závod v Praze. Vltavané kráčeli mezi diváky závodu ve svých tradičních krojích a těšili se pozornosti nejen sportovních fanoušků, ale také organizátorů celé akce. Ladislav Pšenička se u cíle závodu setkal s tehdejším pražským primátorem Zdeňkem Zuskou a při společné konverzaci mu zdůraznil kladný vztah davelských Vltavanů k hlavnímu městu a řece Vltavě. Během tohoto krátkého rozhovoru primátor ocenil činnost Vltavanů a podpořil jejich snahu, uchovat tradici plavců na řece Vltavě. Důkazem tohoto

⁹⁸ Pozvánka na 75. výročí založení Vltavanu Davle (Muzeum spolku Vltavan v Davli)

⁹⁹ Po smrti Antonína Borovičky řídili od 60. let spolkovou kapelu Václav Šiník, Jaroslav Dolejší, Antonín Kubíča a Jaroslav Vosmík

¹⁰⁰ *Kronika městyse Davle 1957 - 1982*, s. 452

¹⁰¹ Tamtéž, s. 114 - 119

rozhovoru je fotografie, na které můžeme vidět, jak si Ladislav Pšenička podává ruku s pražským primátorem. Fotografie je otisknuta v již zmíněné brožuře vydané téhož roku.¹⁰²

Rok 1980 představoval pro Vltavany mnoho strávených brigádnických hodin při stavbě nové smuteční obřadní síně na hřbitově v Davli. Na stavbě se podíleli i požárníci z Davle a ze Sloupu, členové TJ Slavoj a místní výbory. Dále pak tento rok pracovali Vltavané společně s obyvateli Davle na údržbě parků. 16. srpna 1980 se uskutečnil, společně s Vltavany z Prahy a Štěchovic, zájezd na Kvildu. Na Kvildě zahájil Vltavan svůj průvod ve spolkových krojích. Hlasitě kráčeli obcí a upoutal pozornost místních obyvatel. U kasáren potkal průvod pohraniční vojáky a při setkání jim, jako pozdrav spolkové kapely Vltavana, zahrál. Vltavan zorganizoval také (1. listopadu 1980) vzpomínkový večer k nedožitým 85. narozeninám spolkového kapelníka Antonína Borovičky. Událost moderoval v hotelu V Pivovaře hlasatel z rozhlasu Jiří Valenta. Program byl natáčen Českým Rozhlasem a o 3 dny později ho vysílal v poledních hodinách v rádiu.¹⁰³

V roce 1982 působil výbor Vltavana ve složení: předseda František Kutil, 1. místopředseda Václav Štěpánek, 2. místopředseda Jaroslav Fiala, jednatel Oldřich Borovička, kulturní referent Ladislav Pšenička, pokladník Zdeněk Petrák, brigádní referent Václav Moravec, zapisovatelka Jarka Glierová, správce inventáře Stanislav Bělohlav a čestný předseda Josef Straceny ml. Další 85. výročí bylo oslaveno v sobotu 10. července 1982. Akce se podle pozvánky nazývala „Mírová slavnost“ a konala se pod záštitou předsedy Okresního národního výboru Praha - východ, Jana Lněničky a Rady místního národního výboru a předsednictva MVFN v Davli.¹⁰⁴ Jubilejní akce proběhla s vysokým počtem návštěvníků. Zúčastnilo se například 60 pražských Vltavanů, davelský kronikář Jan Novák, zástupci z Dělnické besedy „Havlíček“ Řevnice¹⁰⁵, matka praporu - Antonie Fáborová a další. Na výročí pronesl dlouhý projev protektor spolku Josef Straceny ml., který zavzpomínal na uplynulých 85 let Vltavanu Davle. Ve svém projevu apeloval na to, aby se členové zasloužili

¹⁰² Vltavan Davle, *80 let Vltavana Davle*, Davle 1977, s. 12

¹⁰³ *Kronika městyse Davle 1957 - 1982*, s. 501 - 502

¹⁰⁴ Pozvánka na 85. výročí založení Vltavanu Davle

¹⁰⁵ Dělnická beseda Havlíček Řevnice funguje od roku 1904. Původní myšlenka spolku byla podpůrná a vlastenecká. Členové si navzájem finančně pomáhali při obtížích a nemoci. V současné době se spolek věnuje vzdělávací činnosti, pořádá společenské akce a stará se o odkaz spisovatele Karla Havlíčka Borovského.

nejen o udržení tradice plaveckého spolku, ale také pracovali ve prospěch obce Davle.¹⁰⁶ K příležitosti 85 letého výročí se také konala v tělocvičně davelské školy úspěšná výstava „Vltavan v historii“. Časopis „Soutok“ vydal zvláštní číslo věnované Vltavanu, ve kterém otiskl historické fotografie spolku. V roce 1985 se stal novým předsedou spolku zedník Václav Štěpánek.

Po uvolnění obytných místností v 1. patře budovy Vltavanka zde v roce 1987 členové vytvořili spolkovou klubovnu. V této místnosti se společně scházeli a organizovali společné schůze. Místnost zároveň sloužila jako skladiště spolkového majetku. 11. července 1987 Vltavan Davle oslavil 90. výročí od svého založení. V nově zařízené místnosti se konala skromná výstava, která odkazovala na historii Vltavana.

5.8 Spolková činnost po roce 1989

Po 17. listopadu 1989 započal konec éry komunistické vlády. Po vyhlášení České a Slovenské Federativní Republiky došlo k zásadním změnám, jak v politickém systému, tak v celé občanské společnosti. Radikální změny postavené na demokratických principech se týkaly i neziskového sektoru. Činnost spolku Vltavan Davle byla podle nového občanského zákoníku obnovena 14. srpna 1990.¹⁰⁷ Téhož roku byl také zvolen novým předsedou instalatér Jaroslav Fiala, který ve funkci předsedy setrval následujících 10 let.

11. července 1992 se konala slavnost k 95letému trvání spolku. Slavnostní průvod krácel z ulice V pivovaru přes nový most, který je pojmenován po Vltavanech. Na mostě byla poté odhalena pamětní deska s nápisem „Most Vltavanů“. V rámci oslav byla také vytisknuta a znovu vydána brožura „Davelští plavci a šífaři“. Brožura připomíná historiky davelských šífařů o nelehkém a zaniklém vorařském povolání. Během 90. let se spolupráce mezi vltavanskými spolky vzájemně prohlubovala. Spolupráce vyvrcholila v roce 2000 založením nového spolku Vltavan Čechy, který sdružuje všechny čtyři spolky. Davelští Vltavani spolupracovali především se sousedními Vltavany ze Štěchovic, což dokazuje organizace společných akcí. Již v roce 1996 se konal na Hradištku první společný ples. V této době začali také členové spolku přemýšlet nad tím, zda není potřeba pořídit nový prapor. Po

¹⁰⁶ *Pamětní kniha spolku „Vltavan“ pro Davle a okolí*, s. 112 - 121

¹⁰⁷ Veřejný rejstřík a Sběrka listin – Ministerstvo spravedlnosti České republiky. [online] Copyright © 2012 [cit. 2021-04-11]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-firma?subjektId=737637>

společných debatách na schůzích se rozhodli pro jeho pořízení a vynaložili velké úsilí, aby byl prapor vyhotoven podle jejich přání. Finanční prostředky na realizaci praporu obstarali společně členové a sponzoři spolku. Mezi sponzory spolku v 90. letech patřili například ČEZ a. s. - Vodní elektrárny, Povodí Vltavy, České přístavy Holešovice, Okresní muzeum Jílové, místní slavné řeznictví U Dolejších či restaurace U Bendů a Vltavanka. Prapor byl nakonec úspěšně vyhotoven jako věrná kopie původního historického praporu. „*K vysvěcení praporu došlo v sobotu 20. dubna 1996 ve 13.00 v Davelské kapli a k rozvinutí po příchodu z kaple u památníku davelských plavců před Vltavankou.*“ Po slavnostním vysvěcení následovalo společné posezení v restauraci Vltavanka se zástupci bratrských spolků. Společné setkání doprovázela hudba Bláži Zemana.

26. prosince 1996 uplynulo přesně 100 let od založení spolku v hraběcím pivovaře. V tento den významného výročí se v časech vánočních svátků sešli členové, aby společně zavzpomínali na vznik a vývoj Vltavanu Davle během uplynulých 100 let. Na zasedání odhalila matka praporu - Marie Adamová nové jubilejní tablo, které obsahovalo fotografie členů. Slavnostní chvíle dále pokračovaly v zábavné atmosféře při hudbě spolkového kapelníka Jaroslava Vosmíka.¹⁰⁸

V jubilejním roce 1997 fungoval výbor spolku v hlavním složení: předseda – Jaroslav Fiala, 1. místopředseda - MVDr. František Dolejší, 2. místopředseda - Antonín Švejbl, Jednatel - Ing. Jan Šlemr, pokladník - Josef Liška, Kulturní referent - Václav Benda, 1. správce majetku - Václav Štěpánek, 2. správce majetku - Josef Jansa. Archivářem byl jmenován Ladislav Pšenička. Výbor se skládal také z čestných funkcionářů, matky praporu, kmotry praporu, kapelníka hudby, praporečnicků, kulturní komise a revizní komise. Celkem výbor čítal v tomto roce 43 členů, přičemž valná většina z nich byli a stále jsou obyvatelé Davle. V první polovině roku se členové věnovali plánování oslavy významného jubilea. Samotná oslava výročí byla zahájena 12. července 1997 v 7.00 budíčkem a vltavané zahájali program, podle tradice, uctěním památky bývalého kapelníka Antonína Borovičky před jeho domem v ulici Na Náměstí 9. Poté se přemístili k památníku davelských plavců před restaurací Vltavanka, kde zazněla česká hymna a byla vztyčena státní vlajka. Výročních

¹⁰⁸ František Dolejší, Ladislav Pšenička, Josef Straceny, Václav Štěpánek, Jaroslav Trojan, *100 let Vltavana Davle*, Davle 1997, s. 10

oslav se zúčastnili bratrské vltavanské spolky, Dělnická beseda Havlíček Řevnice a členové z Obce baráčníků z Prahy.¹⁰⁹ V prostorách restaurace Vltavanka se konala slavnostní schůze, kterou svými slovy zahájil v 9.30 předseda spolku Jaroslav Fiala. Zároveň přivítal jmenovitě všechny zástupce ostatních spolků a sponzorů. Všichni uctili minutou ticha již zesnulé členy, a poté se přemístili s věncem a květinami na hřbitov sv. Kiliána. V rámci oslav přijali vltavané mezi sebe nejmladší členy - žactvo ze základních škol a následovalo předávání vyznamenání těm, kteří se významně zasloužili o vývoj spolku v minulých letech. Předseda Jaroslav Fiala udělil celkem 9 diplomů čestného členství, 9 diplomů čestného uznání a 9 odznaků Vltavana Davle. Zlaté odznaky si zasloužili za příkladnou spolupráci Vltavan Štěchovice, starostka městyse Davle Olga Kopřivová, velcí příznivci a sponzoři Hans Ortner a Egon Fischer z Vídně a již výše zmínění sponzoři. Celkově bylo během 100. výročí uděleno 79 vyznamenání. Slavnost po obědě pokračovala průvodem k pomníku padlých během 1. světové války, který se nachází před davelskou školou. Hlavním bodem odpoledního programu byla jízda parníkem z Davle proti proudu řeky přes Štěchovice a Svatojanské proudy pod Slapskou přehradu, kde delegace Vltavanů položila věnec k historické soše sv. Jana Nepomuckého.¹¹⁰ Jubilejní slavnost vyvrcholila v podvečerních hodinách veselící na sportovním stadionu v Davli.¹¹¹

5.9 Aktivity spolku ve 21. století

Ze všech akcí pořádaných spolkem za posledních 20 let můžeme usoudit, že se členové velmi aktivně snaží o zachování myšlenky původních zakladatelů, byť v jiném měřítku doby. Na dřívější finanční pomoc navázalo už jen oceňováním jubilantů sumou 500 Kč a příspěvky v době nouze. O větší pomoc se jednalo například během povodní v roce 2002, kdy davelští Vltavané poskytli finanční podporu mateřské školce a členům, kteří utrpěli během živelné pohromy škodu na majetku.¹¹²

¹⁰⁹ Vlastenecko – dobročinná obec baráčníká je společenská organizace, která vznikla v roce 1873. Původní účel organizace byla podpůrná péče o vdovy, sirotky a chudou společnost. Během 19. a 20. století se jejich činnost vázala s vlastenectvím. V současné době Obec baráčníků pečuje o uchování národních zvyků, tradic a krojů.

¹¹⁰ Sv. Jan Nepomucký je podle legendy patronem mostů, rybářů, mlynářů a všech ostatních řemesel, které souvisí s vodou.

¹¹¹ *Pamětní kniha spolku „Vltavan“ pro Davle a okolí 1897 - 1997*, s. 134 – 146

¹¹² *Kronika spolku Vltavan 2000 - 2004*, s. 227

Současnou úspěšnou aktivitu spolku dokazuje značná obliba mezi místními obyvateli, kteří pravidelně navštěvují spolkové akce. I když slávu davelských šířařů zažila už jen stárnoucí část obyvatelstva, stále se voroplavba těší velké oblibě a fascinuje děti i dospělé, což dokazuje značný počet členů Vltavana Davle, kteří ve spolku působí bez ohledu na věk, vzdělání nebo zájmy. V posledních dvou desetiletích je hlavním posláním spolku zachovávat a rozvíjet tradice spolku, přičemž i zaměření se na novou generaci mladých lidí. Členy spolku propojuje nejen láska k řece Vltavě a původnímu vorařskému povolání, ale také mnohdy celoživotní přátelství, která utužují klima spolku. V tomto duchu se pravidelně konají kulturně společenské akce a občansky angažované aktivity, které přispívají v rozvoji městyse Davle. Každoročně se pravidelně konají plesy. Každých 5 let se pořádají oslavy výročí založení spolku. Nelze také opomenout spolupráci s nadací skladatele Antonína Borovičky při každoročním pořádání koncertů. Důkazem veřejně prospěšných aktivit jsou například hodiny strávené na brigádách při zkrášlování a renovaci městyse Davle (například účast při budování nových autobusových zastávek, úklid prostředí, úprava břehů Vltavy) a především také spolupráce s mateřskou školkou v Davli, nad níž Vltavani drží patronát.¹¹³ Za dobrovolně vykonanou práci se členové odměňují účastí na různých rekreačních zájezdech v zahraničí, například na ozdravném pobytu v lázních na Slovensku, výlety do Maďarska, Rakouska, atd. Další každoroční významné akce, probíhající ve spolupráci s Vltavanem Praha, vzdávají hold plavcům a všem zesnulým. Jedná se o prvomájovou plavbu parníkem z Prahy do Slap a smuteční tryznu k Památce zesnulých. Jednou za 5 let Vltavané vyráží Vltavané na šumavskou Kvildu, kde u pamětní desky vzdávají čest řece Vltavě – matce živitelce. V červenci 2008 se Davle a Vltavané dočkali odhalení sochy ve tvaru šířaře držící tyč dle akademického sochaře Michala Vitanovského. Členové spolku se také pravidelně účastní každoročního setkání Mezinárodní vorařské asociace, kde se účastní společně s bratrskými spolky z Prahy, Štěchovic a Purkarce pod jednotným jménem a oficiálním spolkem „Vltavan Čechy z. s.“.

¹¹³ Soutok, číslo 345, Davle: Úřad městyse Davle, 2013

„Setkání je zpravidla třídní, program není zaměřen pouze na zasedání, plavení vorů nebo jiné soutěže, ale i na návštěvy důležitých a zajímavých historických a kulturních památek v nejbližším okolí.“¹¹⁴

V roce 2012, kdy spolek oslavil 115. výročí od svého založení, působil ve funkci předsedy MVDr. František Dolejší. Za zmínku zde stojí snaha o realizaci spolkového muzea, které bylo vybudováno a slavnostně otevřeno v prostorách bývalé restaurace Vltavanka dne 23. srpna 2013. Provoz muzea slavnostně zahájil a vysvětil kardinál Dominik Duka, který symbolicky přestříhl pásku.¹¹⁵ 29. června 2014 se městyse Davle a především její Vltavané zasloužili o udělení titulu „Mezinárodní vorařská obec“.¹¹⁶ Od roku 2016 je Vltavan Davle evidován společně s ostatními bratrskými spolky v krajských seznamech nemateriálních statků tradiční lidové kultury. 21. prosince 2017 byla na žádost vltavanských spolků „Tradice vorařství na řece Vltavě“ zapsána do Národního seznamu Ministerstva České republiky. Také v rámci Evropské vorařské asociace usilují vltavané o to, aby vorařství, jakožto kulturní dědictví, bylo zařazeno na Reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva UNESCO. Výsledky hodnotícího procesu a řízení budou známy na sklonku roku 2022.¹¹⁷

U příležitosti 120. výročí spolku v roce 2017 byl (s pomocí studentů z partnerské školy Středního odborného učiliště Jarov a členů spolku Vltavan Purkarec) postaven dřevěný vor. Vor se nachází na pozemku školního parku.¹¹⁸

V současné době Vltavané kromě svých bratrských spolků také úzce spolupracují s Dělnickou besedou „Havlíček“ v Řevnicích a s místními spolky dobrovolných hasičů a TJ Slavoj Davle. Pravidelně se vzájemně navštěvují na pořádaných akcích. Současným předsedou je od roku 2018 Ing. Josef Bílek. Ke dni 1. dubna 2021 spolek čítá celkem 246 členů, přičemž nejmladšímu je 7 let a nejstaršímu 90 let. Věkový průměr je 63 let. Příslušníci

¹¹⁴ MVDr. František Dolejší, Mgr. Jitka Veverková, Irena Bílková, MVDr. Eduard Slanec, *115 let Vltavana Davle 1897 - 2012*, Davle 2012, s. 33

¹¹⁵ Soutok, číslo 349, Davle: Úřad městyse Davle, 2013

¹¹⁶ Titul „Mezinárodní vorařská obec“ je ocenění obdržené od Mezinárodní asociace vorařských spolků (International Timber – Raftsmen Association). Zároveň se jedná o jediný jmenovaný titul vorařské obce v rámci Středočeského kraje a celkově třetí v České republice.

¹¹⁷ Novinky a média - mkcr.cz. Ministerstvo kultury České republiky [online]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/novinky-a-media/vorarstvi-na-vltave-miri-mezi-zive-tradice-unesco-4-cs4170.html>

¹¹⁸ *Kronika spolku Vltavan Davle 2013 - 2020*

spolku platí jednou ročně členské příspěvky. Výše příspěvku u pracujících lidí činí 200 Kč a u studentů a důchodců 100 Kč, zatímco důchodci nad 80 let jsou od příspěvku osvobozeni. Vybrané příspěvky se předávají spolkovému pokladníkovi, který se stará o veškeré finanční záležitosti.

26. prosince 2021 oslaví spolek Vltavan 125. výročí svého trvání.

6 Závěr

Jako hlavní cíl práce jsem zvolila podat ucelený přehled o historii spolku Vltavan v Davli a zároveň jsem chtěla zjistit, jaký dopad má spolek na místní obyvatele a jak v minulosti i současnosti ovlivňuje veřejný život v Davli. Předtím než jsem se začala věnovat hlavnímu tématu práce, musela jsem lehce odbočit a popsat dějiny, které se mohou zdát nepodstatné, ale přesto důležité pro širší pochopení okolností, které pomohly založení spolku Vltavan Davle.

Na začátku práce jsem se věnovala historii městyse od roku 999. Nicméně je velmi bohatá, a proto ji popisuji více stručněji. Za nejzajímavější část dějin městyse považuji již neexistující Ostrovský klášter. Tento klášter patří mezi nejstarší mužské kláštery v Čechách a byl založen knížetem Boleslavem II. Při zpracování dějin Davle i dalších kapitol práce mi byla největší oporou široce obsáhlá kniha *Davle u Prahy*, kterou napsal místní kronikář Ing. Karel Vančura. Novodobější dějiny městyse doplňuji o zápisky z kroniky, jelikož nám přináší autentický pohled do života v Davli ve 20. století.

Ve druhé kapitole jsem se zabývala historií voroplavby na řece Vltavě a přiblížila čtenáři, jak vypadala nelehká dřina a úskalí plaveckého povolání. V dnešní době techniky a lodního průmyslu si už zřejmě neumíme představit, jak taková plavba na tehdy neupravené řece probíhala. V druhé části kapitoly jsem se věnovala konkrétním jménům lidí, kteří stáli za rozvojem voroplavby v Davli. Považovala jsem za důležité nastínit příběhy samotných plavců z Davle, které bohužel někdy končily i tragicky, a proto je důležité si jejich slávu a práci připomínat. Při zpracování druhé části kapitoly mi nejvíce pomohla publikace *Davelští plavci a šifáři*, kterou v roce 1967 podle vyprávění plavců sepsal kronikář Jan Novák.

Ještě před tím než jsem začala popisovat vývoj samotného spolku Vltavan v Davli, chtěla jsem nejprve vysvětlit z jakého důvodu vznikl první spolek Vltavanů v pražském Podskalí. Právě Podskalí stálo u zrodu nadčasové myšlenky pomáhat postiženým rodinám po ztrátě svého člena rodiny – živitele a plavce, a to v době, kdy v Rakousku - Uhersku neexistovala sociální podpora od státu. Zpráva o založení spolku Vltavan Praha proběhla během následujících 31 let po celém povodí Vltavy, a tak byly postupně založeny jeho pobočky v Davli, Štěchovicích a nakonec v jihočeském Purkarci.

Hlavní část bakalářské práce se věnuje 125 leté historii spolku Vltavan Davle. V této části vycházím zejména z primárních pramenů spolkových kronik a kroniky městyse Davle. Dále pak z publikací vydaných k jednotlivým jubilejním výročí spolku. Tímto bych chtěla poděkovat současnému předsedovi spolku Ing. Josefovi Bílkovi, který se se mnou osobně setkal, navzdory složité epidemické situaci, umožnil mi nahlédnout do muzea Vltavanu v Davli a zároveň mi poskytl materiály k činnosti spolku.

Během čtení historie spolku Vltavan Davle zjišťujeme, že jeho původní charitativní účel se s zánikem voroplavby se postupem času měnil. Zároveň také sledujeme, že už od počátku se spolek nesoustředil pouze na podporu sociálně znevýhodněných rodin, ale také dbal o rozvoj kulturního života v městyse Davle. Určitá časová období spolku nejsou v pramenech dostatečně zachycená, některá jsou naopak popsána velmi podrobně. Za velmi zajímavou považuji podkapitolu Snaha o zachování spolku v rané fázi komunismu, která popisuje doslova boj o přežití spolkového útvaru v novém politickém systému. Nakonec právě občansky angažované aktivity vždy pomohly Vltavanu pokračovat ve své činnosti.

V poslední části textu této práce jsem se věnovala především současnosti, přičemž v této podkapitole vycházím zejména z periodik a ústního sdělení. V současné době se spolek uchází o zapsání na seznam nemateriálního dědictví UNESCO, které si jistě zaslouží.

Věřím, že tato práce dokazuje pozitivní přínos pro městys Davle a na konkrétních příkladech ukazuje, jak spolek Vltavan pomáhá tvořit komunitu obyvatel a kulturní život v Davli. Zároveň si myslím, že by si spolek Vltavan zasloužil větší pozornost a doufám, že má práce přispěje k péči o tradici již zaniklého vorařského povolání.

Odkaz plavců a šífařů na povodí Vltavy stále žije.

7 Seznam použitých informačních zdrojů

Literatura:

AUGUSTA, Pavel a HONZÁK František, *Naše vlast*, Praha: Slovart, 2003. ISBN 978-80-7391-531-5.

BRONCOVÁ DAGMAR, *Praha 2 křížem krážem*, Praha: Milpo media, 2007. ISBN 978-80-87040-07-2.

DOLEJŠÍ, František, Ladislav PŠENIČKA, Josef STRACENÝ, Václav ŠTĚPÁNEK, Jaroslav TROJAN, *100 let Vltavana Davle*, Davle, 1997.

FRÖHLICH, Jiří a VELKOVÁ, Radka, *Plavecké historky z voroplavy na řece Vltavě a Otavě*, Písek: Nakladatelství J&M, 2003.

HANSL, František, *Smíchovsko a Zbraslavsko*, Smíchov: vl. n., 1899.

JUNGMANN, Jan, *Zaniklé Podskalí: Vory a lodě na Vltavě*, Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2005. ISBN 80-85394-49-9.

LIŠKA, Josef, *Popis a stručný nástin dějinný městyse Davle*, Praha: Cyrillo - Methodějská tiskárna V. Kotrba, 1898.

NEDBAL, František, *Historie voroplavy v Čechách na řece Vltavě*, České Budějovice.

NEDBAL, František, *Purkarec a spolek Vltavan v proměně času*, 1. vyd. Blatná: [B. n.], 2002.

NOVÁK, Jan, *Davelští plavci a šífaři*, Davle: Zájmový kroužek Vltavanu při Osvětové besedě, 1967.

NOVÁK, Jan a KOLEKTIV, *Historie a současnost Davle*, Davle: místní národní výbor, 1975.

OLT, Stanislav, *800 let obce Štěchovice, Štěchovice*: Obecní úřad ve Štěchovicích, 2005, ISBN 80-254-9590-6.

OSBORNOVÁ, Jana a HOCHOVÁ, Dagmar, *Pražské Podskalí dvacátého století*, Praha: Schola ludus - Pragensia, 2004. ISBN 80-902505-3-X.

POCHE, Emanuel, *Umělecké památky Čech I.*, Praha: Academia, 1982

POSPÍŠIL, Josef, *S muzikantskou úctou*, Praha: Česká televize, 2009. ISBN 978-80-7404-019-1.

RÁKOSNÍK, Jakub a TOMEŠ, Igor, *Sociální stát v Československu: právně-institucionální vývoj v letech 1918 - 1992*, Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-30-8.

RICHTER, Miroslav, *Hradištko u Davle, městečko Ostrovského kláštera*, Praha: Academia, 1982

SCHEUFLER, Vladimír, *Já jsem plavec od vody: historie jihočeské voroplavby*, České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1986

VANČURA Karel, *Davle u Prahy: minulost a současnost*, Davle: obecní úřad, 1999. ISBN 80-902615-3-1.

VEVERKOVÁ, Jitka, František DOLEJŠÍ, Eduard SLANEC, Irena BÍLKOVÁ, *115 let Vltavana Davle 1897 - 2012*, Davle, 2012

VLAVAN DAVLE, *80 let Vltavana Davle*, Davle: místní národní výbor, 1977

VOKÁČ, Petr, *Nevyjasněné záhady: Po stopách záhad*, Třebíč: Tempo, 2005. ISBN 80-239-3730-8.

VOSATKA, Mirko, *Z deníku kapitána: vodácký oddíl od jara do zimy*, Praha: Leprez, 1997. ISBN 80-86061-07-8.

Archivní zdroje:

Archiv hlavního města (AMP), 1871-1952, sign III/0057, kart. 116, Vzájemně se podporující spolek plavců, rybářů a pobřežných „Vltavan“

Muzeum Vltavanu Davle

Původní prameny:

Kronika městyse Davle 1958 - 1983

Kronika spolku Vltavan Davle 2000 - 2004

Kronika spolku Vltavan Davle 2013 - 2020

Paměti městyse Davle 1914 - 1915

Pamětní kniha spolku „Vltavan“ pro Davle a okolí 1896 - 1997

Periodika a příspěvky:

SOUKUPOVÁ, Blanka. Spolek Vltavan - Společenství lidí od vody. *Město a voda: Documenta Pragensia XXIV*, Praha: Archiv hlavního města Prahy, 2005. ISBN 80-86852-08-3

SOUTOK. Číslo 204. Davle: Obecní úřad v Davli, 1992.

SOUTOK. Číslo 349. Davle: Úřad městyse Davle, 2013.

SOUTOK. Číslo 357. Davle: Úřad městyse Davle, 2015.

Internetové zdroje:

Městys Davle. *Úvodní stránka Městys Davle* [online]. Copyright © Copyright 2021 Městys Davle [cit. 2021-02-12]. Dostupné z: <https://mestysdavle.cz/>

Novinky a média – mkcr.cz. Ministerstvo kultury [online], [cit. 2021-04-10], Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/novinky-a-media/vorarstvi-na-vltave-miri-mezi-zive-tradice-unesco-4-cs4170.html>

Počet obyvatel v obcích - k 1.1.2020 | ČSÚ. Český statistický úřad / ČSÚ [online], [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112019>

TITUL MĚSTYS Městys Davle. Úvodní stránka Městys Davle [online]. Copyright © Copyright 2021 Městys Davle [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://mestysdavle.cz/mestys-davle/titul-mestys/>

Seznam členů Vltavan Purkarec. [online]. Copyright © 2021 [cit. 2021-04-11]. Dostupné z: <https://www.vltavan-purkarec.cz/seznam-clenu/>

Veřejný rejstřík a Sbírnka listin - Ministerstvo spravedlnosti České republiky. [online].
Copyright © 2012 [cit. 2021-04-10]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-firma?subjektId=737637>

Ing. Josef Bílek (1949) - ústní sdělení

Anna Šperlová (1944) - ústní sdělení